

het DE HUNZE-VAN STARKENBORGH pad

WANDELGIDS VOOR EEN GRONINGER STADSWIJK

VOLGENS MIJ KLOPT HIER IETS NIET....

WE HADDEN BETER IN DIT GIDSJE MOETEN KIJKEN...

STG. DE ALGEHELE AANRAKING & B.H.S.

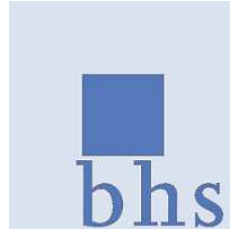
De Hunze – Van Starckenborgh pad

een wandelroute door de Groninger stadswijk De Hunze / Van Starckenborgh

Het logo van 'De Hunze' in 1989. De grijze vlek is de vereenvoudigde landkaart van de buurt. Het logo was ontworpen voor de planontwikkeling en werd gebruikt bij de verkoopadvertenties voor de verschillende deelprojecten. Na oplevering van de woningen is het logo in gebruik genomen door het Hunze Overleg Platform (H.O.P.) totdat H.O.P. in 2003 overging in Bewonersorganisatie De Hunze / Van Starckenborgh (B.H.S.)

Stg. de Algehele Aanraking, i.s.m. Bewonersorganisatie De Hunze / Van Starckenborgh en Stadsdeelcoördinatie Noorddijk, presenteert:

Het De Hunze – Van Starckenborghpad

Drukwerk: 't Hartje B.V.

Omslagontwerp: Hans Huisjes

Teksten en Beeld : Paul Marius Borggreve

Gedicht Kliko-opstelsteen: Lianne van Gemert

Foto Granpré Molièreweg 1990: Peter Imthorn

Foto Dirty looks in de winter: Marcel Imthorn

Met dank aan:

Hans Huisjes, Frits Barkhuis, Lianne van Gemert, Mijske Sival, Ina Bos, Peter en Marcel Imthorn, Marianne Huizinga, Marjory Simonides, Klaas van Dijk, Rik Andreae, Kees van Bohemen, Liesbeth Visser en de leden van de dinsdagwandegroep, Ruadhan van Kalker en niet in de minste plaats Petra van Kalker.

Deze gids is gerealiseerd met de financiële steun van:

SDC, BHS, PLUS Gils, 't Hartje, Het Kasteel, Tonny van Moorsel – de Graaf, Logopedie Praktijk Wicherlink, Fysio 4 Noorderhoogebrug, Fietscentrum Bus, Autobedrijf Ceulen & Ko*, Kunst*Kolonie*Veehuizen, Janke Sinnema, Maria Hintzbergen, Jan en Willy Timmer, de familie Scholten en diverse anonieme gevers.

Het De Hunze – Van Starckenborghpad

't H♥rtje bv

T-Shirts
Outdoor Stickers
Indoor Stickers
Foambord
Lamineren
Posters

Korreweg 38-40
9715 AB Groningen
050-5779365 - thartje@home.nl

INLEIDING

De stad Groningen bestaat nu bijna 1000 jaar en bestond ook ver daarvoor al als Drents esdorp op een uitloper van de Hondsrug. Eeuwenlang bleef haar omvang beperkt. In de zeventiende eeuw werd de stad voor het eerst belangrijk uitgebreid met wat nu de Hortusbuurt en de Binnenstad-Oost heet. Pas in 1876 toen de vestingwet werd opgeheven ging het sneller, om in het wervelende tempo van ongebreidelde nieuwbouw terecht te komen. Een periode van gehei, geklop, gehamer, beton en bouwvakkers die nu al ruim vijftig jaar aanhoudt. De Stad groeide, de mensheid is met velen, ook hier.

Ergens in dit tijdperk werd besloten tot het opzetten van een nieuwe wijk tussen twee ooit nieuwe wijken in, de Korrewegbuurt en Beijum. Die wijk zou De Hunze gaan heten. In juni 1988 werd begonnen met de eerste steen en in een ras tempo veranderden weilanden in een keurige buurt met straten in visgraatpatroon. Het thema van de wijk was 'architecten', alle straten en paden zijn vernoemd naar min of meer bekende Nederlandse bouwmeesters. De huizen, op de vrije kavel-gedeeltes na, zijn allemaal variaties op de kubus. In die blokken kwamen allerlei mensen te wonen die samen met de tijd het al te hoekige wat afvlakten.

In 2001 werd het wijkje uitgebreid met een nieuwe buurt op de voormalige sportvelden: Van Starckenborgh. Het thema daar was voetballers; de architectuur paste bij de opvattingen van het begin van deze eeuw: donkere bakstenen gevels met licht verspringende vormen. Ook daar kwamen mensen te wonen die van stenen een levend geheel maakten. Waar mensen wonen verandert het landschap, altijd. Wat betreft De Hunze is dat heel erg waar. Vijfentwintig jaar liggen er tussen een weiland dat in een blik kon worden overzien en een bijna veertigtal straten waarin je uren kan ronddwalen zonder ooit alle geheimen te kennen.

Deze gids neemt u mee langs bijna alle paden en straten van een moderne stadswijk, dertien kilometer lang, tweeënhalf uur lopen. De Hunze / Van Starckenborgh is niet zomaar een wijk, het is een economisch hart van de Stad: hier staan de huizen van de zogenaamde middenklassers, tweeverdieners die zo goed en zo kwaad als het gaat een balans proberen te vinden tussen werk, gezin, plichten en vrije tijd. Mensen die de staat en stad steunen door hun inzet en belastingen. Lopen door De Hunze en Van Starckenborgh betekent je begeven in de typische biotoop van de Nederlandse mens in de 21^e eeuw.

1^e Etappe: Gerrit Krolbrug – Evert van Lingebrug

De route:

De route begint bij fietsknooppunt 89 aan het Heerdenpad naast het brugwachtershuisje, kruising Ulgersmaweg / Korreweg, voor de Gerrit Krolbrug. Loop vanaf het fietsknooppunt richting de Gerrit Krolbrug, dan direct rechtsaf, de Ulgersmaweg in, langs het brugwachtershuisje door de zogenaamde knip, het kunstwerk bestaande uit ijzeren monolieten, heen. Rechtdoor Ulgersmaweg aanhouden, langs het Van Starckenborghkanaal. Aan de rechterhand ligt de parkeerplaats van de tennisbaan, ongeveer 200 meter aanhouden. Dan rechtsaf het paadje tussen de woningen in. Het paadje komt uit op de Hans Tetznerlaan (hier is de mogelijkheid om even naar het ronde parkeerplaatsje te lopen en weer terug). Dan linksaf de laan uitlopen tot de T-splitsing.

Daar rechtsaf de Klaas Schipperlaan in. Dan eerste weg rechts de Siebold Sissinghlaan in.

Deze laan helemaal uitlopen tot de T-splitsing, dan rechtsaf terug op de Klaas Schipperlaan. Deze weg uitlopen met de bocht mee naar links. De weg gaat over in de Henk Plenterlaan. De Henk Plenterlaan helemaal uitlopen tot de T-splitsing. Daar rechtsaf de Tonny van Leeuwenlaan in, aan de linkerhand is de groene middenberm.

Omschrijving:

Op het kruispunt Ulgersmaweg/Heerdenpad bij de brug staat fietsknooppunt 89. Hier is de start en ook het eindpunt van het wandelpad. Het fietsknooppuntnetwerkbord is een stille getuige dat de stad altijd in beweging is; oorspronkelijk werd het in 2011 opgesteld aan de andere kant van het fietspad, in 2014 is het naar de huidige wat beter overzichtelijke locatie verplaatst.

Op dit kruispunt is de **Gerrit Krolbrug**, voorheen de Korrewegbrug geheten, prominent aanwezig. Deze brug overspant het in de jaren dertig van de 20e eeuw gegraven Van Starckenborghkanaal, één van de economische slagaders van de stad Groningen. Het brede kanaal maakt deel uit van de vaarweg Lemmer-Delfzijl en vormt de Zuid-Westelijke grens van de wijk De Hunze – Van Starckenborgh. De brug is de belangrijkste toegangsroute voor het fiets- en voetverkeer in de wijk. Met openbaar vervoer is er naderbij te komen middels buslijn 2 vanaf het Hoofdstation. De oorspronkelijke brug is uit 1936 en vormde de grens van de bebouwde kom van de stad. Hierover getuigt ook het citaat van Gerrit Krol op het brugwachtershokje. Gerrit Krol meende dat er in plaats van 'Groningen' net zo goed 'Gerrit Krol' kon staan. Heden ten dage zou een bord 'Welkom in De Hunze' niet misstaan, hoewel de Beijumers het fietspad, het Heerdenpad, als verlengde van hun wijk zien. Omdat het scheepvaartverkeer sinds de jaren dertig alleen maar meer en groter is geworden en de bebouwing aan de noordoever enorm is uitgebreid, is er in de jaren negentig van de twintigste eeuw besloten fiets-loopbruggen aan te leggen naast de oorspronkelijke draai. Oudere Hunzenaren kunnen nog getuigen van apocalyptische taferelen in de ochtendspits met honderden fietsers als de brug langere tijd openstond. Ook nu nog is het verkeer er erg druk. De wandelaar moet goed oppassen. Alvorens de tocht te beginnen kan men zich vermaken met het soms bizarre verkeer dat hier allemaal langs komt.

Vanaf het bord steekt de route het drukke fietspad over en stuit op een verzameling kriskras neergezette roestige zuilen. Het gaat hier om het kunstwerk **'De Knip' van Noud de Wolf** dat er in 2006 is neergezet. Voor die tijd kruiste de Ulgersmaweg het fietspad en bestond zo één van de aller gevaarlijkste kruisingen van Nederland. Met de komst van de buurt Van Starckenborgh en de daar levende kinderen werd besloten de Ulgersmaweg voor autoverkeer af te sluiten. De dienst RO/EZ gaf opdracht om van de afsluiting iets kunstzinnigs te maken. Het kunstwerk bestaat uit 37 obstakels van cortenstaal. De zuilen zijn allemaal vijfhoekig: ze zijn afgeleid van basaltvormen. Naar verluidt ziet de kunstenaar dit werk als 'een symbool voor de levende natuur'. De bewoners zien er meer een 'anti-tankwal' in en dat is dan ook de bijnaam van dit kunstwerk. Een bijzonderheid is dat de kunstenaar in een van de zuilen een pootafdruk van dan wel zijn hond, dan wel een echte wolf heeft afgebeeld.

De voeten volgen de kade van het **Van Starckenborghkanaal**. Aan de linkerkant kabbelt het bedrijvige water. Vooral in het weekend meren hier flinke vrachtschepen aan om de schipper wat welverdiende rust te gunnen, rechts zijn de bosschages rondom de tennisclub 'Van Starckenborgh'. Van Starckenborgh is ook de naam van de buurt waarin het pad nu binnenloopt. De Van Starckenborghs waren een beroemd adellijk regentengeslacht, waarvan één der telgen de laatste gouverneur van Nederlands-Indië was. Het Van Starckenborghkanaal is genoemd naar diens vader Edzard Tjarda van Starckenborgh Stachouwer, die burgemeester van de stad Groningen was in 1900 en later commissaris der koningin. Hij overleed in 1936. In 1938 werd het kanaal officieel naar hem genoemd. Naast een tennisclub, kanaal, buurt is er ook nog een Van Starckenborghstraat in Helpman.

Langs de Ulgersmaweg staan dunne boompjes te zwiepen. Ze zijn geplant eind 2013. Oorspronkelijk stonden hier net als aan weerszijde, aan de West-Indische kade, statige populieren. De kwaliteit van de bomen aan deze kant was echter zo slecht dat kap nodig was. De huidige ieltjes zullen hopelijk uitgroeien tot stevige olmen. Achter de bomen staan de statige huizen die de entree vormen voor de buurt 'Van Starckenborgh'. Op de voormalige sportvelden verrees vanaf het jaar 2001 een aantal straten met nieuwbouw in het verlengde van woonwijk De Hunze en zoals De Hunze is genoemd naar de belangrijkste waterweg door het gebied, is de uitbreiding ook weer genoemd naar de belangrijkste nieuwe waterweg.

De buurt laat zich in zijn innerlijk kennen door het eerste grindpad aan de rechterkant tussen de huizen in te lopen: hier ligt de **Hans Tetznerlaan**. In 1954 werd aan de Ulgersmaweg het 'Sportpark Van Starckenborgh' geopend. In de weekenden klonk het gejoel van voet- en andere ballers bijna een halve eeuw over de velden en de daken. Bij de aanleg van de woonbuurt werd besloten de straten indachtig aan het verleden te vernoemen naar gerenommeerde Groninger voetballers. Hans Tetzner (1898 – 1987) was voetballer en chirurg. Als voetballer maakte hij carrière tussen 1909 en 1925. In Groningen speelde hij onder meer voor Be Quick.

In het laantje vallen meteen een aantal zaken op die voor Van Starckenborgh kenmerkend zijn: riante huizen, een beperkte openbare ruimte en in verhouding weinig parkeerplek. De bouw dateert uit een tijd dat een optimistische norm van 1,2 auto per huishouden werd gehanteerd. Stadsbestuur en bouwers hoopten dat mensen meer geneigd zouden zijn zich per fiets en voet te begeven. Het ronde pleintje aan het eind van de laan functioneert daardoor als extra parkeerruimte. De openbare ruimte is beperkt gebleven, zoals ook in de rest van de buurt zal blijken door de bijzondere constructie van de oplevering. Bij Van Starckenborgh heeft de gemeente Groningen als experiment ervoor gekozen de ontwikkeling over te laten aan marktpartijen. Daarvoor was een speciale V.O.F. opgericht. De gehele planorganisatie en ontwikkeling waren overgedragen aan twee marktpartijen (Bemog projectontwikkeling B.V. Zwolle en Rabo Vastgoed B.V. Utrecht) die samen, onder de naam V.O.F. Van

Starckenborgh, de gehele planontwikkeling op zich hebben genomen. De gemeente Groningen had in dit proces enkel een toetsende rol op basis van de gestelde randvoorwaarden. AAS - Atelier voor Architectuur en Stedenbouw uit Groningen, Sacon uit Zwolle en Roeleveld-Sikkens Architects uit Den Haag zijn de drie bureaus die verantwoordelijk zijn voor de woningontwerpen in de buurt. Bijzonder is ook de titel laan voor dit straatje. Alle straten in de woonbuurt hebben de wat sjiekere titel 'laan' toebedeeld gekregen. De naamgeving wijkt hier af van wat in planologische termen gangbaar is, namelijk straat voor een openbare ruimte in de bebouwde kom met huizen aan weerszijden en een rijbaan, laan voor een straat waarin tenminste aan één zijde bomen zijn geplant en weg voor een doorgaande route. In De Hunze is deze benaming wel consequent toegepast. Toch is de benaming laan in Van Starckenborgh niet helemaal onterecht. In de oplevering is gekozen de erfafscheidingen tussen rijbaan en tuin te voorzien van haagbeukhaagjes. Ook in de Hans Tetznerlaan zijn de haagjes aanwezig. Verder staan her en der boompartijen op terrein onder beheer van de bewoners, maar wel aangeplant door de gemeente.

Van de Hans Tetznerlaan komen we in de **Klaas Schipperlaan**. Klaas Schipper (1910 -1961) was voetbalscheidsrechter en had later een sigarenzaak. De laan laat mooi de typische architectuur van Van Starckenborgh zien: vrij hoge forse gevels in donkerrode baksteen met ruwhouten uitbouwsels, zogenaamde lessenaarsdaken en kleine voortuinen met beukenhaagjes. Het beoogde straatbeeld moest stads en toch ruim zijn. Op het juiste uur zijn er nogal wat spelende kinderen op straat, want de buurt is gelukkig zeer verkeersluw.

Heel anders is de **Siebold Sissinghlaan**. Waarschijnlijk is zij genoemd naar Siebolt (meestal gespeld met een 't' in plaats van een 'd') Sissingh (1899 – 1960). Hij was een voetballer bij Be Quick die het schopte tot het Nederlands elftal als middenvelder. De laan meandert in ruime bochten, terwijl de andere straten van de wijk gekenmerkt worden door hun rechte lijnen. Hier staan zogenaamde vrije kavelwoningen. Hier geen voorgeschreven architectuur maar hebben de eerste bewoners de vrije hand gehad. Het resultaat zijn grote statige landhuizen, voor de stad vrij uniek, helemaal vrijstaand. Meteen wordt ook inzichtelijk wat het verschil is tussen stedenbouwplanning en hoogwaardige architectonische doelen bij de afdeling ruimtelijke ordening en wat de meeste mensen echt willen. Als ze zelf mogen kiezen zijn er geen strakke gevels en materialen die op dat moment in de mode zijn. Gewoon een flink huis van baksteen met een schuin pannendak, zoals een huis hoort te zijn en dat mag ook best zijn uit de catalogus van een aannemer.

De Siebold Sissinghlaan komt wederom uit op de Klaas Schipperlaan die wordt gevolgd met de bocht mee. Tussen de struiken ligt het fietsbruggetje over het Selwerderdiepje (De Hunze) naar de Kramerstraat. Aan weerszijden staan de landhuizen met zuilen en boogdaken wier achtertuinen deel uitmaken van de ecologische Hunzezone. Bij planning van de buurt was besloten om de zuidelijke

oever van het Selwerderdiepje een groenstrook met hoge populieren en struweel in beheer van de bewoners te geven. Bij koop van de woningen golden restricties over hoe deze achtertuinen ingevuld mochten worden. Dat eigen verantwoordelijkheid van beheer verschillend kan worden opgevat ziet men het mooist vanaf het Hunzedijkje langs het Selwerderdiepje. Ecologie heeft kennelijk meerdere gezichten.

De Klaas Schipperlaan gaat in de bocht over op de **Henk Plenterlaan**. Henk Plenter (1913-1997) speelde ook al bij Be Quick en was later trainer van V.V. Leek. De bebouwing van de laan lijkt die van de Klaas Schipperlaan. De straat is iets smaller en doorlopende trottoirs ontbreken. Opvallend element in de bestrating zijn de aparte klike-opsteltegels. Om optimaal gebruik te maken van de beperkte openbare ruimte is aangegeven waar op vuilnisophalddag de bewoners hun mini-afvalcontainers dienen neer te zetten.

Excurs: Waar zet u uw klike neer?

De aarde is niet zo groot en onze wijk al helemaal niet. Zeker in Van Starckenborgh weet men dat het soms passen en meten is. In het begin van deze eeuw werd de buurt Van Starckenborgh gebouwd; het zigzaggend stratenplan ligt in het verlengde van de straten van De Hunze. De buurt werd ontwikkeld door de V.O.F. Van Starckenborgh en enkel getoetst door gemeente Groningen. Om de privégrond zoveel mogelijk te benutten en de openbare ruimte zoveel mogelijk te beperken zijn er hier eigenzinnige oplossingen gekomen.

Donderdag in Van Starckenborgh

Wie op een donderdag een ommetje door de naar-voetballers-genoemde straten maakt ziet een bijzondere opeenhoping van afvalbakken zij aan zij. In de Henk Plenterlaan en de Appie Groenlaan is de donderdag extra bijzonder. Wie altijd maar omhoog of voor zich kijkt, zal het nooit zijn opgevallen, maar in deze twee straten is her en der in het trottoir een bijzondere stoeptegel aangebracht. Een ogenschijnlijk normale grijze 30 x 30 maar met een sierlijk gestileerde afbeelding van een klike daarop. De bedoeling laat zich makkelijk raden. De beide lanen hebben maar beperkt stoep, want de meeste stoep is bedoeld als parkeerhaven en per huisnummer gemarkeerd. Bij de klikotegel dienen de bewoners hun klike neer te zetten op vuilnisophalddag. Voor zover mij bekend is de tegel uniek in Groningen.

Navraag bij de heer Duzink van de afdeling communicatie van de gemeente leert dat de stoeptegels in Groningen voornamelijk worden betrokken van de firma GemBeton. De tegels met de afbeelding van de klike, klike-opsteltegels, heten officieel symbooltegels.

GemBeton

GemBeton is een oud Gronings bedrijf. De oorsprong ligt in de kalkovens in het begin van de 19^e eeuw. In 1875 werd de kalkbranderij Wigboldus opgericht in Kostverloren. In 1971 werd het bedrijf heropgericht als GemBeton Groningen

B.V. dat weer in 1988 werd overgenomen door Noppert Beton uit Burgum. De naam GemBeton bleef echter behouden. Inmiddels is de productie van stoeptegels geheel verplaatst naar Burgum. In Groningen is nog wel een opslag en verkoopkantoor. De tegel met de klike blijkt niet helemaal uniek te zijn. Hij is opgenomen in de standaardproductlijst van het bedrijf en dan onder tekstcijfer- en symbooltegels 'symbooltegel afvalcontainer'. De versie in zwart glad 30 x 30 x 6 cm (dus iets dikker dan de gewone stoeptegel van 4,5 cm) is standaard in voorraad. De gemeente Groningen neemt overigens veelvuldig de symbooltegel met de letter 'P' af.

Polystyrol

Het vervaardigen van een bijzondere steen is nog niet zo gemakkelijk. Met dank aan de heer Frits Barkhuis van GemBeton een technische verhandeling:

Het onderbeton, het grijze gedeelte bestaat uit betonzand, fijn grind (geen beton-/puingranulaat gezien de verfijnde toepassing) en hoogoven- of portlandcement. Het toplaagbeton kan bestaan uit fijne natuursteengranulaat, zand, kleurstof met grijs of wit portlandcement of grijs hoogovencement.

De inlagen kunnen bestaan uit een verspoten korrel polystyrol (met spuitgieten verkregen, dus met een spuitgietmatrijs) ook wel thermoharder genoemd.

Andere materialen in de toepassing voor de inlagen zijn een thermoplast (bekend als de witte strepen op het asfalt). Dit materiaal wordt weer zacht als het verwarmd wordt. Complexere afbeeldingen in de tegel worden uitgevoerd in acrylaat dat middels lasersnijden tot stand is gekomen. Voor een nog meer genuanceerde afbeelding, bijvoorbeeld een QR code, wordt een asphaltartfolie voorzien van een zeefdruk, daarna op een tegel aangebracht en later voorzien van een polyurethaan. Dit product heeft een beperkte levensduur en kan lang niet overal toegepast worden. Ter fixatie worden deze inlagen op folie aangebracht en daarna in de tegel geplaatst. Met de productie van de tegel is de inlage gelijk in beton vervat, dus niet achteraf ingebracht.

Anoniem

Zo blijkt zo'n eenvoudige tegel met een wat ondankbare taak een verfijnd hoogstandje van kunstnijverheid te zijn. Een stukje kunst zit er ook in: namelijk het ontwerp. Een perfecte stilering maken van een voorwerp dat toch nog herkenbaar blijft is geen sinecure. De ontwerper van deze klike is helaas niet bekend. Bij GemBeton is echter wel mogelijk een eigen ontwerp in een tegel te laten aanbrengen, alles in overleg.

Hoewel misschien niet uniek, toch wel heel bijzonder de stoepen van de Henk Plenterlaan en Appie Groenlaan, die niet alleen de klikotegel, maar ook nog cijfertegels herbergen. Zo'n tegel nodigt wel uit je stoepje schoon te vegen!

Meer over stoeptegels en GemBeton vindt u op: www.gembeton.nl

Bakken

door Lianne van Gemert

Of u de bak wel neer wilt zetten met de straat aan deze kant En hier en hier drie decimeter afstand tot aan de bak ernaast.

Nog beter is het uw bak te plaatsen op de speciaal voor dit doel gecreëerde bakplaatsplaatsen. Doet u dit niet

voor 06.00 uur van de dag dat u ons verwacht. Het is niet

wij herhalen niet

toegestaan noch de bedoeling om de bak de avond tevoren alvast bij uw rondje met 't hondje, lekker makkelijk, denkt u, ja ja, om dan alvast met uw bak rond te gaan rausen. Nee nee, morgenochtend om zes uur bent u de eerste.

Meer van Lianne van Gemert:
www.dichtbijmij.nl

De laan komt met een bocht uit in de centrale as van Van Starckenborgh: de **Tonny van Leeuwenlaan**. Tonny van Leeuwen (1943 -1971) was de beroemde doelman van GVAV (de voorloper van FC Groningen). Hij gold als de minst gepasseerde keeper van zijn tijd. Zijn carrière werd al vrij jeugdig geknakt door zijn ontijdig overlijden. Naast de straat is er ook een treinstel en een tribune in de Euroborg naar hem vernoemd. Ook is er een standbeeld voor hem opgericht. De laan is bebouwd met ruime twee-onder-één-kapwoningen met witgepleisterde gevels, wat er voor zorgt dat de laan helderder oogt dan de andere straten van de buurt. Er zijn twee rijstroken gescheiden door een middenberm, het enige echte stukje openbaar groen in de straten van Van Starckenborgh. Tussen het gras, en helaas ook de hondendrollen, staan een aantal bomen. Het gaat om de zogenaamde amberboom (Liquidambar styraciflua), een van oorsprong Amerikaanse soort die in de 17^e eeuw reeds in Europa is ingevoerd en wel gebruikt om zijn gom.

De Tonny van Leeuwenlaan komt uit op een wat bredere fietsbrug die de symbolische verbinding vormt tussen de buurten Van Starckenborgh en De Hunze. Het is de **Evert van Lingebrug**. Evert van Linge (1895-1964) was voetballer, maar ook architect, in zijn persoon komen de straatnaamthema's dan ook mooi samen: voetballers (Van Starckenborgh) en architecten (De Hunze). Werk van zijn hand is onder meer het pand W.A. Scholtenstraat 1. Aan de andere kant van de brug ligt de Dudoklaan waar de middenberm van Tonny van Leeuwenlaan wordt doorgezet, en dan in de Van Eesterenlaan de hoek omgaat.

2^e Etappe: Evert van Lingebrug – Boterdiepbrug

De route:

Aan het eind van de Tonny van Leeuwenlaan met de rijbaan mee, aan de andere kant van de laan teruglopen, dan eerste weg rechts, de Appie Groenlaan in.

De Appie Groenlaan met de bocht naar rechts uitlopen, dan de bocht naar links. De laan gaat over in de Klaas Buistlaan. De Klaas Buistlaan doorlopen tot de eerste weg rechts, daar de Otto Bonsemalaan in. De Otto Bonsemalaan uitlopen tot de T-splitsing daar rechts de Klaas Buistlaan weer in. De Klaas Buistlaan helemaal uitlopen tot de T-splitsing met de Ulgersmaweg. Dan rechtsaf langs het Van Starckenborghkanaal. Na 50 meter rechtsaf het Klaas de Witpad in. Het pad uit lopen tot de T-splitsing met de Beijumerweg, dan rechtsaf langs het Boterdiep. De Beijumerweg 500 meter blijven volgen: langs de Hunzeborgh aan de rechterkant, naar de Boterdiepbrug aan de linkerkant.

Omschrijving:

De route wordt vervolgd langs de even zijde van de Tonny van Leeuwenlaan. Hier ziet de wandelaar wat in stedenbouwkundig jargon een fraaie zichstlijn heet: een uitstrekkende lijn naar de overkant van het Van Starckenborghkanaal. De woonbuurt is qua stratenplan gespiegeld, de Tonny van Leeuwenlaan is daarin de centrale as.

De volgende straat lijkt qua beeld op Henk Plenterlaan: de **Appie Groenlaan**. Appie Groen (1901 -1964) was een voetballer die eveneens actief was in Be Quick. Ook hier vindt men de bijzondere kliko-opstelstenen. De Appie Groenlaan was in 2013 nog even Nederlands nieuws toen een uitzending van Opsporing Verzocht helaas stil moest staan bij een inbraak met veel buit aan juwelen.

De Appie Groenlaan gaat over in de **Klaas Buistlaan**. Klaas Buist (1928 – 1999) speelde voor GVAV. Zijn bijnaam was 'de neuze', vanwege zijn ferme reukorgaan. Eén van de vreemdere zoekresultaten in Google over de laan is: 'Bent u op zoek naar een benzinepomp in *Klaas Buistlaan* 9731 KN Groningen, op deze website kunt u benzinepompen vinden die alle soorten benzine en ...' Voor een benzinepomp zal echter lang moeten worden gezocht.

Aan het eind van de laan, of voor de wandelaar het begin, is in het struweel een paadje naar een naamloos fietsbruggetje verscholen. Na een vijftig meter begint aan de rechterhand dan de **Otto Bonsemalaan**, de tegenhanger van Siebold Sissinghlaan: een brede meander met vrije kavelwoningen. Otto Bonsema (1909 – 1994) was voetballer bij Velocitas en later GVAV. Na zijn voetbalcarrière werd hij trainer bij Veendam. Hij was ook medeorganisator van het Eurovoetbaltoernooi tijdens pinksteren op de Esserberg. Behalve deze laan is er een bokaal naar hem vernoemd.

In de laan hebben de eerste bewoners hun vrijheid om hun eigen huis te bouwen origineler opgepakt dan in de Siebold Sissinghlaan. Daardoor is het straatbeeld opvallend afwisselend. De zogeheten cataloguswoningen staan zij aan zij met bijzondere bouwwerken.

Eén van de opvallendste is wel Otto Bonsemalaan 10, het zogenaamde 'Doors-house' een creatie van de architecte Mijske Sival, die er ook zelf woont.

Excurs: Otto Bonsemalaan 10

Het stratenplan van de buurt Van Starckenborgh is gespiegeld om een centrale as, de middenberm in de Tonny van Leeuwenlaan. Aan weerszijden zijn drie straten met blokarchitectuur en aan de randen elk een straat met vrije kavels: de Siebold Sissinghlaan en de Otto Bonsemalaan. Om het vrije te benadrukken lopen deze straat in een kronkelende boogvorm. Het vrije karakter is door de eerste bewoners beperkt benut. Veelal is er gekozen voor zogenaamde cataloguswoningen.

In de Otto Bonsemalaan, grenzend aan de wateroverslag en ecologische zone zijn wel een aantal bijzondere woningen te zien. Eén van opvallendste is Otto Bonsemalaan 10, een samenspel van rode blokken ingemetseld in baksteen met een houten ondergevel die oneerbiedig lijkt op een jaren zeventig schrootjesgevel. Een hoge blankhouten geribde voordeur is de toegang tot het achterliggende huis. Op drie 'normale' ramen na is de gevel helemaal dicht. De bakstenen worden enkel onderbroken door een patroon van vierkante glasblokken: een dans van kleurloze en roodgekleurde kubussen. De zorgvuldig opgebouwde en strakke gevel contrasteert enigszins met de wat slordige tuin en de wilde trap naar de voordeur.

Het is een ontwerp van de architect Mijske Sival die er samen met haar echtgenoot Dirk Pranger woont. Het huis is speciaal voor en door henzelf ontworpen. Het is gebouwd in de periode 2003 – 2005. Het idee voor het huis ontstond toen Mijske en Dirk zich afvroegen: 'Als we thuis komen, wat is dan echt van ons?' Al snel kwamen ze op de song 'Light my fire' van The Doors. Bij dat liedje was wederzijds de liefdesvonk overgeslagen, ofwel een echt 'ons liedje'. Voor Mijske was het lied helemaal een openbaring: geschoold in klassiek piano luisterde ze eigenlijk nooit naar popmuziek.

Tekst, muziek en gevoel van het lied vormen de basis van het huis. Van binnen naar buiten ligt een reis, een avontuur. Aan de straatkant ligt bewust de gesloten zijde van het hier en nu, in fases loopt het huis, naar achter open uit in een onvermoed weids gezicht van een grote diepe tuin en de ecologische zone. Het ontwerp moest rekening houden met geldende voorschriften en een maximale grootte vanwege de geluidsbelasting van de ringweg op de achterzijde.

Het huis wordt ten volle ontmoet wanneer je vanuit het zuid-westen er op komt toelopen. De muziek komt je dan namelijk tegemoet. Het spel van doorzichtige en rode glazen gevelstenen vormt namelijk een stukje muziek: het is de weergave van een stukje uit refrein van 'Light my fire', namelijk het stukje: 'Come on, baby, light my fire'. Mijske heeft de bladmuziek genomen en op de computer uitgerekend en bewerkt tot een geabstraheerde weergave die niet alleen puur de noten maar ook hun intensiteit weergeeft.

Het begin van de muziek is in de smalle noord-oostgevel met 'Come on', gaat dan de hoek om naar 'baby, light', om in de voorgevel in de grote ramen, die ook deel uitmaken van het muziekschrift, te exploderen in 'MY FI---RE'. De rode glazen stenen die er omheen springen weerspiegelen het gevoel van de muziek. Het woord FIRE in de voorgevel met de grote ramen, rust bewust, visueel, op houten geveldelen: vurenhout van de Oregon Pine: de brandstof van een intens vuur. Aan de achterzijde van de woning, niet zichtbaar voor de wandelaar, zijn de geveldelen van de Western Red Cedar, van Vancouver Island. Die houtsoort wordt gebruikt voor traditionele totempalen van de native Americans. Mijske heeft expres houtsoorten uit het westen van de V.S. gekozen, omdat The Doors hun thuisbasis in het Westen (L.A.) hadden.

The Doors komen verder in het huis terug in de bijzondere deuren: de voordeur is er één van. De binnenzijde van het huis bevat plafondhoge deuren die symbolisch een strijkkwartet vormen in de hal. In deze hal zingt het licht door de glazen gevelstenen en is muziek niet alleen hoorbaar, maar ook zichtbaar.

Een huis is een baken, een lied is letterlijk iets vluchtig, bewogen lucht, die mensen toch kan ontroeren. Die lichtheid is verbeeld in de glazen vormen, die vastgelegd zijn in de rode bakstenen. Dit zijn ook weer niet zomaar bakstenen, maar bakstenen van klei uit het Reitdiep, echte Groninger klei, die het huis verbindt met zijn oude omgeving, een meander van De Hunze.

CEULEN & KO*

Uw autobedrijf in Groningen

f in You

BOVAG

mytagid.nl - ceulenenko

Onderhoud | Reparaties | Occasions | Advies | Bovag Autoverzekeringen & Pechhulp | Schadeherstel

Bovenstreek 19
9731 DH Groningen

(050) 31 44 173
06 513 816 93
info@ceulenenko.nl

WWW.CEULENENKO.NL

Dagelijks open van 08.00u tot 18.00u (werkplaats tot 17.00u)
Donderdagavond op afspraak. Zaterdag van 10.00u tot 16.00u

Via het laatste stukje van de Appie Groenlaan leidt het pad langs het Van Starckenborghkanaal over de **Ulgersmaweg**. Deze weg is genoemd naar de Ulgersmaborg, het adellijk onderkomen van de Ulgers. De borg, in de 19^e eeuw gesloopt, heeft ongeveer gestaan waar nu de stoeterij is aan de Pop Dijkemaweg. Van hieruit is zicht op de Noordzeebrug, aangelegd in de jaren zeventig van de 20^e eeuw die vanaf 2013 onder handen wordt genomen om te voldoen aan de moderne eisen van de scheepvaart, namelijk brede schepen met containers in vier lagen.

De weg buigt mee met een waterweg die een aftakking lijkt te zijn van het Van Starckenborghkanaal. Het is het **Boterdiep**. Het Boterdiep is in oorsprong in de veertiende eeuw gegraven en heette eerst nog wel Kleisloot. Het diende voor eenvoudig transport naar het Noorden van de provincie. In de zeventiende eeuw werd het uitgebreid en loopt nu tot aan Uithuizen. De naam zou te maken hebben met het vervoer van zuivelproducten. Het stukje Boterdiep hier aan de rand van Van Starckenborgh is vrij nieuw. Het Boterdiep is in 1973 omgelegd vanwege de Noordzeeweg richting Eemshaven. Dat was niet de eerste omgraving. Oorspronkelijk had het diep een kronkel door het dorpje Noorderhoogebrug.

Bij het bankje ter verpozing en genieting van het uitzicht gaat de wandeling verder over het **Klaas de Witpad**. Klaas de Wit (1933-1983) was vooral bekend als voetbal- maar ook tennis- en schaatstrainer in de stad Groningen. Oorspronkelijk zou het pad geen naam hebben, maar op initiatief van de kleurrijke kunstenaar Christof Beukema (1946-2011), die zelf ook verdienstelijk voetballer was geweest, en Peter Boogers, van de Vereniging Vrienden van G.V.A.V. werd op 3 mei 2005 het pad officieel van naam voorzien. Verscholen achter de meidoornhaagjes ligt hier een kleine luthof. Dit plantsoen is belangrijk voor de afwatering van de woonbuurt, maar maakt ook deel uit van de ecologische hoofdstructuur van de stad. Hier huizen vissen, watervogels, libellen en wat al niet meer. Helaas is het voor de wandelaar ook gevaarlijk gebied vanwege de vele hondendrollen.

Het pad komt uit op de weg die in de bocht van naam is veranderd: van Ulgersmaweg naar **Beijumerweg**. Het was de oorspronkelijke kronkelweg van de stad naar het gehucht Beijum, dat eind jaren zeventig van de twintigste eeuw omgebouwd werd tot de grootste wijk van de stad. In plaats van zicht op het Boterdiep, is er zicht op de rij woonboten en -arken die hier al lagen voor dat de moderne stadsuitleg zijn vorm kreeg. De weg is hier mooi breed en dat verleidt sommige automobilisten ertoe iets harder te rijden dan de toegestane snelheid van 30 km per uur.

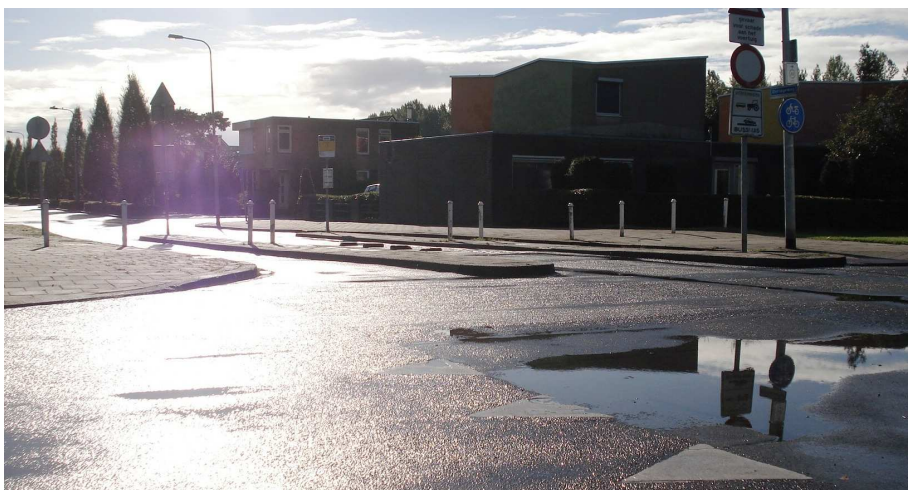
Aan de rechterkant kruist de route een fietspad over een dijkje. Dit is de zogenaamde **Hunzedijk**. Het is de grens tussen de buurten Van Starckenborgh en De Hunze. Naast het dijkje loopt een sloot die hier in het niets lijkt te eindigen.

Dit slootje is een stukje van het zogenaamde Selwelderdiepje ofwel een stuk van de rivier De Hunze. Oorspronkelijk was Groningen gevestigd op een uitloper van de hondsrug. Aan de westelijke kant van de stad liep een riviertje: de Aa, aan de oostkant liep een ander riviertje: de Hunze. De Aa en de Hunze kwamen iets ten noorden van de Paddepoelsterbrug samen en stroomden kronkelend naar zee toe. De Hunze had zoveel meanders dat in de loop van de eeuwen al snel de behoefte voor kanalisatie, verbeteren en rechtekken ontstond. Resultaten zijn het Reitdiep, Schuitendiep, het genoemde Boterdiep en uiteindelijk ook het Van Starckenborgh- en Eemskanaal. De Hunze verloor steeds meer van zijn oorspronkelijke vorm en bedding, zozeer dat zij nu geen rivier meer is. Toch her en der in het landschap en in de stad zijn oude rivierbochten bewaard gebleven, zo ook hier waar de rivier uiteindelijk voortleeft in één van de belangrijkste wijken van de stad.

Direct naast het Hunzedijkje staat op een soort wierde het multifunctioneel buurtcentrum '**De Hunzeborgh**'. Op een weilandje, waar eerst een stel paarden gemoedelijk gras en klaver kauwden, is in 2002 dit markante bouwwerk neergezet. De gemeente had in die tijd nog wat geld over en dat werd door de buurtorganisatie, toen nog H.O.P. (Hunze Overleg Platform), inmiddels B.H.S. (Bewonersorganisatie De Hunze / Van Starckenborgh) aangegrepen voor een echt buurthuis. Op 23 mei 2003 werd het officieel geopend. Het gebruikte bouw materiaal, houtbespot in roodbruine tinten sluit aan bij het straatbeeld van Van Starckenborgh, de vorm van het gebouw doet denken aan de woonarken die al van oorsprong bij de wijk in het Boterdiep zijn afgemeerd. De architectuur is van het bedrijf Otonomo, nu opgegaan in Bureau Noordeloos. De bovenste helft van het pand is het buurtcentrum, de benedenverdieping biedt plaats aan een kinderdagverblijf. Het terpje van het buurtcentrum is wellicht het hoogste punt van de wijk, in ieder geval een punt met een mooie steile helling die voor fietsers gelegenheid biedt te trainen voor hun tochten over de Alpe d'Huez.

De etappe eindigt bij de **Boterdiepbrug**. Hier kruist de Berlageweg, de Beijumerweg. De wijk is autoluw: dit is de hoofdaanvoerroute per auto voor de bewoners van Van Starckenborgh. De Hunze inrijden kan alleen per bus, fiets, vrachtwagen of tractor, vanwege de busluis, die eind 2013 verfraaid is en voorzien van blokhagjes.

De Boterdiepbrug is een klapbrug die wel bediend wordt, maar slechts sporadisch. Er zullen niet veel fietsers of auto's lang hebben moeten wachten, heel anders dan het stoplicht net aan de andere kant van de brug. Botervoer vindt blijkens nu voornamelijk over de weg plaats. De brug is gebouwd in dezelfde tijd als de ringweg en de verlegging van het diep. Bijzonder element is de in de staal uitgezaagde plattegrond van de provincie Groningen op het brugwachtershuisje. De brug is een knooppunt in het openbaar vervoernetwerk: Buslijnen 65, 61 en 163 komen hier langs.

Bij de Boterdiepbrug na de regen.

PLUS Gils

Gevestigd in een complex uit 1992 door Scheffer Architecten in opdracht van Stg. Volkshuisvesting ligt één van de mooiste supermarkten van Groningen:

PLUS Gils aan de Oosterhamriklaan.

De winkel is zeven dagen per week open voor al uw boodschappen!

PLUS Gils
Oosterhamriklaan 263
9715 SN Groningen
050-5774666

3e Etappe: Boterdiepbrug – Merkelbachstraat

De route:

Vanaf de Boterdiepbrug aan de linkerkant, rechtdoor. De weg versmalt tot een fietspad langs de woonboten. Wanneer de Beijumerweg afbuigt naar rechts, ter hoogte van de ecologische boerentuin, links aanhouden: het schoupad langs de woonboten van het Boterdiep. Dit smalle tegelpad langs schuttingen en bosschages ongeveer 200 meter volgen tot het kleine parkeerplaatsje. Daar eerst rechts en dan direct links langs het hekwerk en de glasblak de Cuypersweg in. De Cuypersweg blijven volgen. Aan de linkerkant ligt achter een sjofel hekwerk het voormalig Tuinlandterrein. Langs de papierbakken tot aan de infozuil met stadskaart. Daar voorzichtig de weg oversteken, het voormalig parkeerterrein op. Dan links aanhouden achter het witte vrijstaande huis met schuttingen langs, het parkeerterrein over. Met de bocht mee over het parkeerterrein langs de VIROL-papiercontainers; aan de linkerhand is een sloot. Rechtdoor tot het tegelpad langs de huizen van de Cuypersweg. Dan rechtsaf het tegelpad volgen, dan links met de bocht mee, dan weer rechts met de bocht mee tot aan de hoofdbaan, daar links aanhouden langs het bedrijfspand nr. 58, links de bocht om de Granpré Molièreweg in. Dan eerste weg rechts inlopen: de Merkelbachstraat.

Omschrijving:

Het pad loopt verder over de **Beijumerweg** langs de woonboten die hier een knus aanzicht geven, aan de andere zijde tussen de groenstrook en achtertuinen van De Bazelstraat ligt een greppeltje dat deel uitmaakt van de afwatering van de wijk. Een rij bomen maakt de omgeving landelijk. Naast oudere van oorsprong meer agrarische bebouwing staat er op nummer 7 een bijzondere eigenbouw naar het idee van de bewoners Kees Petersen en zijn vrouw Grietje Westra. Het huis lijkt geïnspireerd op de vorm van een caravan. Op de oprit staat ook geregeld een blinkende Kip-caravan. De boogvormen en witgepleisterde muren vallen nogal op, evenals de schijnbaar lukraak geplaatste ramen, die echter in het huis voor het mooiste licht zorgen. Het bouwwerk is opgeleverd in 1995.

In de bocht van de Beijumerweg gaat de route verder op het drietegelbrede schouwpad langs de woonboten. Deze route is niet geschikt voor wie slecht ter been is of voor grote groepen wandelaars. Een alternatief is dan: *de Beijumerweg volgen, linksaf de Granpré Molièreweg tot aan de glasblak en dan de gewone route vervolgen.*

Wie wel het schouwpad loopt: houdt rekening met en heb respect voor de bewoners. Het pad is dan wel openbaar en wordt ook voor postbezorging gebruikt, u bent wel heel dicht bij de woonkamers van de woonbootbewoners. Het tegelpad is echter wel een spannende route en laat verbluffend het verschil zien tussen de typische gezelligheid en ongedwongenheid van de woonboten en de strakke lijnen van de direct aanpalende nieuwbouw. Het straatbeeld toont hier aan dat de promotieplaatjes van lachende slanke blanke mensen in keurige straatjes toch een beetje botsen met de werkelijkheid die er al is. Het is mooi om te weten dat de wereld niet helemaal maakbaar is.

Aan het eind van het pad liggen de parkeerplekken voor de woonbootbewoners, geflankeerd door een klein speeltuintje en de glasbak voor De Hunze. Oorspronkelijk was er aan de andere kant van de wijk ook een glasblak, maar die is in 2013 met de herinrichting van de kruising met de ringweg verwijderd. Fietsers doen er wijs aan hun rijwiel op enige afstand te parkeren alvorens zij meegenomen glaswerk deponeren in een van de drie daarvoor bestemde openingen, gezien de glassplinters die zich rondom de bakken bevinden. Met blote voeten wandelen is daarom ook niet raadzaam.

Achter de glasblak ligt een groot afgezet terrein met ruige begroeiing. Het is de voormalige locatie van het tuincentrum Tuinland, dat daarvoor Intratuin heette. Jarenlang was het hét uitje voor de bewoners van de wijk om een kopje koffie te drinken en een plantje te halen. In 2007 besloot Tuinland zijn activiteiten te verhuizen naar de Peizerweg, vanwege economische vooruitzichten en de gevaarlijke verkeerssituatie. Bij de vestiging aan de Peizerweg staat nog wel een gedenksteen, een grote zwerfkei hier opgegraven, met een plaquette die herinnert aan de tijd in De Hunze. De locatie werd bedoeld voor woningbouw en heet sedertdien in de communicatie de

Tuinlandlocatie en sinds medio 2014 ook wel Locatie Boterdiep. Men kijkt hier uit over een officiële spookstraat: de **Van Eyckstraat**, met postcode 9731 PA en PB. Aldo van Eyck (1918 -1999) was een architect die onder meer het Hunebedcentrum te Borger ontworpen heeft. De straten in de buurt 'De Hunze' zijn allemaal genoemd naar (twintigste eeuwse) architecten. Dit om de meer hoogwaardige architectuur in het stedenbouwkundig plan te benadrukken. In de wervingsfolder van 1989 wordt de bouw van De Hunze 'modern-zakelijk' genoemd, ofwel er is gekozen voor kubussen ontleend aan de nieuwe zakelijkheid. De wijk moest de verbinding en buffer gaan worden tussen de Korrewegwijk en het op dat moment, begin jaren negentig, wat ontspoorde Beijum.

Aan de overkant van de doorgaande weg ligt het voormalige parkeerterrein van Tuinland, waarbij nog een woonhuis staat, de voormalige beheerderswoning. Naast de ingang staat nog een vervallen houten bankje. Hier was de standplaats van de bijzondere visboer **Bronno Schut** tot in 2008. Goed bereid kostte meestal wel even tijd en zijn nering kenmerkte zich door een typisch vergane gezelligheid van stamgasten die stil vielen wanneer een vreemdeling onverhoeds een harinkje bestelde. Zijn viskraam heeft nog kortdurend op de markt in Beijum een plaats gehad, tot hij werd vervangen door een modernere collega die iets minder welriekend kibbelingen bakt.

Het parkeerterrein ligt onder de hoogspanningskabels van het bovengronds netwerk dat in een boog over de noordkant van de stad gelegd is. De kabels zijn zo nu en dan het onderkomen van grote groepen spreuwen. Onder de kabels mogen echter geen woningen worden gebouwd. Bedrijven zijn toegestaan, maar de bedrijvigheid is in de jaren '10 van deze eeuw niet echt optimaal. Voorlopig wordt het terrein gebruikt door hondenbezitters. In het verleden schijnen er ook wel zwervers, prostituées en junks te zijn gesignaleerd, maar die treft men heden hier toch zelden. Op het parkeerterrein staan wisselend één, twee of drie containers van de firma Virol.

Excurs: Het geheim van de containers

Op het voormalig parkeerterrein van 'Tuinland' achter de Cuypersweg staan al sedert jaar en dag een aantal grote stalen geel/blauwe containers. Ze staan er niet vast. Op mysterieuze wijze lijken ze soms een paar meter te zijn versprongen. Het kan ook voorkomen dat er opeens een vaalblauwe container staat. Hun aantal kan variëren van twee tot drie. De fantasie slaat snel op hol. Wat gebeurt er met en in die containers? Ze zijn immers altijd op slot. Zijn het geheime depots voor wapens, goud of drugs? Zitten ze vol met illegale bootvluchtelingen, Bulgaren en Roemenen? De enige aanwijzing is de naamplaat op de ijzeren gevaartes: ze behoren toe aan het bedrijf VIROL te Scheemda.

VIROL

De fantasie is gelukkig niet altijd mooier dan de werkelijkheid. Nieuwsgierig nam ik eens contact op met het bedrijf. Na enige moeite kreeg ik hartelijk antwoord van Marjory Simonides van de afdeling Marketing & Communicatie. VIROL, voluit VIROL Recycling Groep, is een familiebedrijf dat al veertig jaar actief is op het gebied van hergebruik van papier, metalen en kunststoffen. Het gebruikte papier, resten van metaal en kunststoffen worden in heel Europa, Noord-Nederland in het bijzonder verzameld, bijeengebracht in Scheemda en daar verwerkt tot nieuwe bruikbare grondstoffen. 'Alles heeft waarde. Dat is de basisovertuiging van het bedrijf', liet Marjory mij weten. De aanwezigheid van VIROL in De Hunze is naar aanleiding van een overeenkomst met de gemeente Groningen. In de containers die bij ons in de wijk staan wordt oud papier verzameld. Het voormalig parkeerterrein is natuurlijk erg geschikt als opstelplek.

HODG

Maar hoe komt het oud papier in de containers? VIROL zamelt niet zelf in van deur tot deur. De containers aan de Cuypersweg worden gevuld door het oudpapierproject van de stichting Humanitas Onder Dak Groningen (ook afgekort als HODG). Deze stichting biedt onder meer werk-leertrajecten aan voor mensen uit dak- en thuisloosituaties en andere kwetsbare groepen die zo weer een voet in de maatschappij krijgen. Het oud-papierverzamen is één van die trajecten. Een ander project van de stichting is kanoverhuur 't Peddeltje, naast de rondvaartboot in het Verbindingskanaal. Bij het oud papier gaat het

om wat bewoners van onder meer Beijum en De Hunze eens in de twee weken aan de weg zetten. Medewerkers van het project halen het op, brengen het naar de container, als die vol is wordt het papier verder verwerkt in Scheemda tot weer nieuw papier.

Zo werd voor mij het raadsel geruststellend opgelost en tevreden loop ik nu langs de containers in de wetenschap dat onze wijk een kleine maar belangrijke schakel is in de duurzaamheid van stad en ommeland.

Een aardige film over de werkwijze van VIROL vindt u op de website: www.virol.nl
Meer over oud papier en de stad Groningen: www.oudpapiergroningen.nl en gemeente.groningen.nl/oud-papier.

Het Kasteel

Melkweg 1
9718 EP Groningen
050-3688434
info@hetkasteel.com
www.hetkasteel.com

*de exclusieve vergaderlocatie
van de stad Groningen*

Op de rand van de schilderswijk, op de oude stadswal staat een echt sprookjespaleis: 'Het Kasteel', in 1901 gebouwd als Mineralogisch-Geologisch Instituut, ontworpen door Jacobus van Lokhorst. Inmiddels is er een uitstekend congrescentrum gevestigd. Vergaderen wordt genieten in 'Het Kasteel'!

Vanaf het parkeerterrein bereikt de route de woonhuizen van de **Cuypersweg**. Het hele gebied heet hier Cuypersweg, 'weg' omdat het een doorgaande route is naar Beijum. Pierre Cuypers (1827 – 1921) is nog altijd één van de meest geliefde architecten in Nederland. Hij was de man van de neogotiek. Naast het Rijksmuseum te Amsterdam, ontwierp hij voor Groningen de St. Jozefkathedraal en de in 1982 gesloopte St. Martinuskerk. Anders dan de overzichtelijke straten van De Hunze en Van Starckenborgh is de bebouwing aan de Cuypersweg een

echt doolhof. Sommige huisnummers zijn slechts met moeite te vinden. Het is een aardig intermezzo in de route om een stukje speurtocht te doen: wie van het wandelgenootschap heeft het eerst alle adressen gevonden.

Terug langs de glasblak ligt er een andere belangrijke doorgaande weg: de **Grandpré Molièreweg**. Marinus Jan Granpré Molière (1883 – 1972) was de stichter van de zogenaamde Delftse school. Voor Groningen ontwierp hij gebouwen voor de Grote Markt ten behoeve van de wederopbouw. Deze gebouwen zijn er nooit gekomen. Van zijn tekentafel is wel het gemeentehuis van Renkum te Oosterbeek. De spelling van zijn naam heeft de gemeente, cartografen en straatnaambordjesmakers nog wel eens wat problemen opgeleverd. Varianten als Gran Pre Moliereweg, Grandpre Moliereweg en accenten die alle mogelijke kanten opwezen, hebben de revue gepasseerd. De weg valt architectonisch in verschillende delen uiteen.

Op de weg komt de **Merkelbachstraat** uit. Ben Merkelbach (1901 – 1961) was de stadsbouwmeester van Amsterdam. In Groningen zijn er geen gebouwen door hem ontworpen, wel schijnen er familiebanden in de 18^e eeuw geweest te zijn met Merkelbachs die naar Groningen en Appingedam zijn uitgeweken. De straat is eigenlijk een driehoekig pleintje. Aan de oostzijde wordt ze afgesloten door de struiken en een beukenhaag langs het schouwpad van het Boterdiep, de andere twee zijden zijn bebouwd met geschakelde woningen, die boven de kubusvorm zijn uitgetild door de dakelementen van buizen en golfplaat. Midden op het plein staat misschien wel het kleinste plantsoen van de stad: een eenzaam boompje. Het lijkt te gaan om een linde.

4e Etappe: Merkelbachstraat – De Bazelstraat

De route:

De Merkelbachstraat rechts aanhouden, rondlopen en terug naar de Granpré Molièreweg, die weg rechtsaf inslaan. De Granpré Molièreweg rechtdoor lopen, langs het appartementencomplex, de kruising over met de Beijumerweg, dan rechtsaf de Greinerstraat in. Greinerstraat uitlopen, dan met de bocht mee naar links, daarna meteen linksaf de Bijvoetstraat. De Bijvoetstraat uitlopen tot de kruising. Dan rechtsaf de Granpré Molièreweg in. Granpré Molièreweg uitlopen tot het groene Middenterrein, daar rechtsaf de Van Doesburgstraat in. Van Doesburgstraat uitlopen tot de kruising, dan meteen rechtsaf over het tegelpad. De groenstrook is aan de linkerhand. Op de volgende kruising linksaf De Bazelstraat in.

Omschrijving:

Vanaf de hoek met de Merkelbachstraat heeft de Granpré Molièreweg opeens een ander karakter qua bebouwing. Naast een transformatorhuisje staat een fors appartementencomplex. Dit complex is in plaats gekomen van een knus boerenhuisje. Het is in 2007 voltooid en draagt de naam **GrandPre**. De komst van dit appartementencomplex dat er nu zo rustig bij ligt, was geen onverdeeld genoegen. Tegen het bouwplan is ruim bezwaar ingediend vanwege de bouwhoogte en inijk. Waar nu de voortuintjes van het gebouw zijn, stonden eens een tweetal eeuwenoude bomen. In 2006 werden deze door de aannemer zonder vergunning gekapt. Het zou om een vergissing handelen; aannemers hadden het in die tijd nog wel eens druk en konden niet altijd overzien wie van hun medewerkers zomaar met een kettingzaag aan de slag ging. De gemeente verplichtte zich tot herplant, maar op de bouwtekening was geen ruimte voor nieuwe bomen. Het schijnt dat de bomen elders in de stad zijn gecompenseerd. Inmiddels is het complex omarmt door de wijkbewoners.

Na het appartementencomplex steekt de route de Beijumerweg over. Een blik naar links en rechts biedt ook nog ogenvertier in grote openbare bloembakken. Deze bloembakken zijn bijzonder, want het beheer is uitbesteed aan de bewoners. De gemeente zorgt wel voor de beplanting en aarde, het wieden en water geven doen omwonenden. Het is de participatiemaatschappij in het klein. Het oversteken van fietspad, dat natuurlijk voorzichtig dient te gebeuren, lijkt een kleine stap, maar hier overschrijdt men een belangrijke grens. Aan weerszijden van het fietspad liggen sloten. De sloten, zo keurig en recht en aangelegd als ze zijn hebben al een heel oude geschiedenis. Het gaat om de **Beijumer Zuidwending**, een afwateringsloot die doorliep naar Garmerwolde. Een zuidwending afgeleid van 'zijdwende' is een bijzonder soort sloot. Het is een aan de zijkant van een polder, vaak haaks op een natuurlijke waterloop, aangelegde binnenwaterkering. Deze zuidwending was de grens tussen de polders van Zuidwolde en Noorderhoogebrug en daarmee meteen de grens tussen Drenterwolde en Innersdijk en de grens tussen het Gorecht, gebied van de bisschop van Münster en het vrije Hunsingo. Van schermutselingen om deze grens is echter heel weinig bekend. De schermutselingen in het heden vinden vooral op de grens zelf plaats als voortrazende scooters niet weten hoe snel ze terug in Beijum moeten zijn.

Langs de andere oever van de Beijumerzuidwending ligt de **Greinerstraat**. Dick Greiner (1891 -1964) was architect in Amsterdam, die naast huizen ook meubels en lampen ontwierp en ook nog tekende en schilderde. Van zijn hand zijn geen gebouwen in Groningen. Zijn zoon Onno, ook architect, echter heeft De Tamboer te Hoogeveen ontwerpen, een theater dat in zijn doelstelling heeft 'een theater voor de regio zijn, tot Groningen, Zwolle en Deventer en Emmen aan toe'. De straat is in tweeën geknipt door de Granpré Molièreweg. Langs de waterkant staan lommerrijke bomen en ligt groen vers gras. Opvallend is de bestrating: hier geen asfalt maar klinkers. De straat loopt uit op een fietspad,

het Van Ravesteynpad en geeft een inkijsje in de achtertuin van een bijzondere stadsboerderij, Beijumerweg 4. Het is bij goed weer heel prettig even van de route af te wijken en via het fietspad naar de voorzijde van de boerderij te lopen om daar een weelderige groentetuin te ontdekken en een sympathiek stalletje met eigen teelt, plantjes en zelfgemaakte jam.

Excurs: Boer in Stad

In 1984 was de gemeente Groningen eigenaar geworden van de boerderij en landerijen Beijumerweg 4. De gemeente had het plan om een woonwijk te bouwen. Daarvoor waren de weilanden bedoeld. Het boerengezin, de familie Rasker was uitgekocht en had een nieuw bedrijf gekregen in Engelbert (waar het later ook weer is uitgekocht vanwege de aanleg van Driebond).

Het woonhuis en schuur zette de gemeente te koop. In 1985 kochten Jan en Ina Bos het pand voor 125.000 gulden, met de restrictie dat de schuurtjes (bedoeld als veehokken) op het erf zouden worden afgebroken. De gemeenteraad moest daar nog wel een beslissing over nemen. Daardoor zat er tussen de aankoop en het betrekken van het pand bijna een half jaar.

In de boerderij woonde een anti-kraakwacht, destijds een bewoner 'om niet en ter bede' genoemd. Naast de boerderij was het bouwbedrijf Geveke gevestigd. De boerderij had toen al een grote moestuin aan de voorzijde. Jan en Ina hebben deze moestuin in de loop der jaren uitgebreid.

Eerst in een snel tempo, later met vertraging ontstond rondom de boerderij een woonwijk.

Vanaf 1993 begon de bouw weer te lopen. Het vrije sector stukje richting het Selwerderdiep was toen al verkocht en gebouwd. In 1993 volgde de Greinerstraat, Van Ravesteynpad, Kromhoutstraat en Wilsstraat. Voorjaar '93 was erg lawaaiig. Rondom de boerderij werd aan alle kant geklopt, getimmerd, geboord, stonden bouwvakkers mee te joelen met radio's en waren graafmachines zeven dagen per week in de weer. De boerderij werd toen ook aangesloten op het riool. Daarvoor gebeurde de afvoer middels een zinkput en op de sloot.

Inmiddels is de rust weergekeerd. Het oorspronkelijke groentetuintje voor het huis is met jaren en liefde uitgegroeid tot de mooie grote onstadse moestuin die zij nu is, een parel in de wijk. Jan en Ina onderhouden de gaard samen met een derde persoon, Teunis: ze vormen een kleine 'maatschap'.

Sedert een jaar of vijf hebben ze een stalletje aan de weg waar klein fruit en groentes van de vette klei worden aangeboden. Iets dat in de wijk en door voorbijgangers zeer gewaardeerd wordt: een stukje buiten zo in de stad.

Het **Van Ravesteynpad** is één van de twee straten in De Hunze met slechts één huisnummer. Het pad is de centrale fietsverbinding van de buurt De Hunze. Het ontspringt hier en loopt verder langs het Middenterrein de wijk uit. Het pad is de weg met de vaakst foutgespelde naam op kaarten en straatnaambordjes. Sybold van Ravesteyn (1889 – 1983) was de architect van het Nieuwe Bouwen. Hij was de ontwerper van Diergaarde Blijdorp te Rotterdam en van inmiddels gesloopte stationsgebouwen, zoals Rotterdam Centraal. Het Nieuwe Bouwen gaat kennelijk niet zo lang mee. Van Van Ravesteyn zijn geen gebouwen in Groningen, wel is er in station Europapark een titaniumkap die volgens de architecten Nienke van de Lune en Peter Heideman van StudioSK “stoer en elegant” is. Deze, volgens het architectonisch dialect, “bijna industrieel vormgegeven kap wordt ook wel ‘de nieuwe Ravesteyn’ genoemd, verwijzend naar de bekende spoorwegarchitect Sybold van Ravesteyn.” (bron: www.dedagvandearchitectuurgroningen.nl)

Direct om de bocht links ligt het eerste gedeelte van de **Bijvoetstraat**. Bernard Bijvoet (1889 – 1979) was een Amsterdamse architect van de Nieuwe Zakelijkheid. De stadsschouwburg in Nijmegen is door hem ontworpen. In Groningen staan er geen gebouwen van hem, wel heeft de Bijvoet (plant) in de Prinsentuin gestaan. De architectuur in de straat sluit aan bij de woningen aan de Greinerstraat.

The Travel Club

de Club van Professionele Reisadviseurs

Tonny van Moorsel-de Graaf

Uw persoonlijk reisadviseur

Wolddijk 118 | 9738 AG Groningen

T: 050-2305885

M: 06-44042191

E: tonnyvanmoorsel@thetravelclub.nl

W: www.thetravelclub.nl/tonnyvanmoorsel

Voor al uw reis- en vakantiewensen

Zonder extra kosten

De Granpré Molièreweg in februari 1990, foto: Peter Imthorn

Om de hoek is het volgende woonblok van de Granpré Molièreweg. Dit zijn wat kleinere huizen met uitspringende kubusvormige halletjes. De woningen zijn ideaal voor doorstromers, zodat er bijna altijd wel een huis te koop is in dit stukje straat. De woonblokken zijn opgeleverd in 1991. Voor de huizen staan sierlijke bomen. Het betreffen sierperen. Hoewel de bomen helemaal bij de straat lijken te horen, zijn ze er niet zonder slag of stoot gekomen. Op de oorspronkelijke bouwtekeningen uit 1989 zouden er een dubbele rij kastanjes worden geplant, later een enkele rij en tenslotte kwamen er helemaal geen bomen. Begin jaren negentig was De Hunze een nogal kaal gebied, dat in de volksmond de naam 'betonstad' opleverde, terwijl in de gemeentelijke propaganda werd gesproken over een parkplan. Nadat bewoners was aangezegd dat ze genoeg moesten nemen met het groene middenterrein, kwamen er straatprotesten, die in 1993 succesvol leidden tot het planten van 24 bomen. Het is de bedoeling dat in de komende jaren de bomen vervangen worden door essen. Na de oktoberstorm van 2013 is de boom ter hoogte van nummer 16 gekapt. Vooralsnog is er nog niet een vervangend exemplaar neergezet.

De weg mondt uit in een T-splitsing met de Berlageweg en geeft entree op het centrum van De Hunze. Het min of meer naamloze '**Middenterrein**', vroeger wel 'Middenpark' genoemd, een vrij groot groen grasveld omzoomd door een mix van bomen. Op het veld staan meerdere klim- en speeltoestellen, een brommerhangplaats, voetbaldoelpalen en elektriciteitskastjes. Het terrein is de

ontmoetingsplek van alle kinderen in de wijk, die hier bij goed weer buitenspelen. Op koning(s)inne)dag vindt hier één van de grootste oranje-feesten van de Stad plaats. Het Middenterrein functioneert zodoende als een middeleeuwse dorpsbrink. De kastanjes om het terrein heen werden vanaf 2012 getroffen door de gevreesde kastanjeziekte. In voorjaar 2014 is besloten de kastanjes te verwijderen en er in plaats een variatie van boomsoorten voor terug te laten keren, hetwelk in het najaar van 2014 zijn beslag moet krijgen. 's Avonds en soms erg laat 's avonds is het terrein en vooral het grote speeltoestel de ontmoetingsplek van de wat oudere jeugd, die zich het liefst met bromscooters vervoert. Dit roept enig ongenoegen van de omwonenden op. De scherpe kantjes zijn er gelukkig wel vanaf. In de beginjaren leidde overlast van hangjeugd tot grote problemen met als dieptepunt een ernstig geweldsincident in 1994 waarbij een buurtbewoner aan één oog blind geslagen werd. In 2015 zullen de speelgevaartes worden vervangen door nog onbekende nieuwe beweegtoestellen die aansluiten bij het programma 'De Bewegende Stad' met de bedoeling alle stadgers gezond en bewust te laten bewegen.

Op het Middenterrein komt de meer als woonerf aangelegde **Van Doesburgstraat** uit. Theo van Doesburg (1883 – 1931), die eigenlijk *Christian Emil Marie Küpper* heette was architect, schilder en dichter, één van de voormannen van De Stijl. Uitzonderlijk veel van hem is er niet gebouwd en ook niet in onze stad. Wel exposeerde Van Doesburg in Pictura aan het Martinikerkhof in 1922. De bebouwing van de straat is wat ruimer opgezet dan de woonblokken van Granpré Molièreweg of Bijvoetstraat, een eerste verdieping in bruine baksteen, met daarop een tweede kubusvormige verdieping met houtbeslag. Het straatje functioneert ook echt als buurtje. Op zomerse dagen worden er gemeenschappelijke barbecues georganiseerd. Aan het eind van de straat is weer het Van Ravesteynpad geflankeerd door een klein plantsoentje, waar een viersprong is van Van Ravesteynpad, De Bazelstraat, Bijvoetstraat en Kromhoutstraat.

De Bazelstraat wijkt in de bebouwing van het grondidee van kubusvormige woningen in hun variaties dat De Hunze kenmerkt een beetje af. De begane grond is een laag in donkere steen, maar daar bovenop staan gepleisterde gevels met ietwat schuine daken. De pasteltinten geven een beetje mediterraan uiterlijk aan de straat. Karel de Bazel (1869 – 1923) was architect en vormgever. Hij werkte samen met de architect Berlage. De postzegels ter ere van het 100 jarig koninkrijk in 1913 zijn van zijn hand. Voor Groningen maakte hij wel een ontwerp voor het Groninger Museum. Dat ontwerp is echter verloren gegaan, C.H. Peters kreeg destijds de opdracht om het inmiddels oude museum bij de Praediniussingel te bouwen.

5^e Etappe: De Bazelstraat – Berlageweg

De route:

De Bazelstraat uitlopen, kruising met de Berlageweg over tot de rotonde met speeltoestellen naar het voetpad. Op het voetpad rechtdoor het bruggetje over naar De Hunzedijk. Op de Hunzedijk linksaf tot aan het volgende bruggetje, dan linksaf de brug over, rechtdoor over het voetpad naar de Kromhoutstraat.

De Kromhoutstraat helemaal uitlopen, de kruising met de Berlageweg over, tot de viersprong. Bij de viersprong rechtsaf het Van Ravesteypad op. Dan rechtsaf de Wilsstraat in. De Wilsstraat helemaal uitlopen tot het gras langs het Selwerderdiepje. Dan linksaf het gras over tot aan de Dudoklaan. Dan linksaf de Dudoklaan. Bij het kruispunt met de Van Eesterenlaan rechtdoor lopen de Berlageweg in.

Omschrijving:

De Bazelstraat eindigt in een kleine rotonde bij een grasveld. Hier staan diverse speeltoestellen opgesteld. Toen de buurt Van Starckenborgh werd opgeleverd was er in het dichtgetimmerd bebouwingsplan geen ruimte meer voor speelplekken voor de jeugd. Er werd besloten om hier een speelplek aan te leggen bedoeld voor het Van Starckenborghse kroost. De plek is te bereiken door de brug over de diepe sloten, de overblijfselen van de eens machtige rivier De Hunze. Het metalen bruggetje heeft een eerder weggerot exemplaar van hout vervangen. De route neemt een klein stukje van de **Hunzedijk**. Een schilderachtig paadje dat echter zeer intensief gebruikt wordt. Naast wandelgebied is het een doorgaande fietsroute en één van de spaarzame losloopgebieden voor honden in de wijk. Aan de rand van de oever van het diepje staan hoge populieren, die meteen associaties met Marsmans 'Denkend aan Holland' oproepen, ook al is de rivier niet zo breed. Het diepje bestaat sinds 2002 uit twee sloten aan weerszijden van het dijkje. De sloot aan de noordzijde was oorspronkelijke een ondiepe greppel die meestentijds droog stond. Hij is uitgediept vanwege de afwatering van de buurt Van Starckenborgh. Tegelijkertijd zijn de grondwaterstanden in De Hunze aangepast. De mare gaat dat de wateroverlast in kruipruimtes en achtertuinen als gevolg daarvan nogal is toegenomen.

Het volgende bruggetje brengt de route naar de **Kromhoutstraat**. Het eerste gedeelte betreft vrije kavels die in het prille begin van de wijk al zijn gebouwd. Ook hier is mooi zichtbaar hoe de woonwens van de doorsnee burger nogal verschilt van wat op de tekentafel wordt bedacht. Bijna alle eerste bewoners hebben gekozen voor zogenaamde cataloguswoning: een huis van steen met een schuin pannendak. Voorbij de kruising met de Berlageweg krijgt de straat een heel ander karakter: geschakelde woningen in frisse witte gevels met groene bakstenen elementen. Het visgratig stratenpatroon van De Hunze bestaat uit drie lagen en min of meer in drie klassen. De eerste laag is van Hunzedijk tot aan de as Berlageweg – Van Eesterenlaan. Hier staan de duurste vrijstaande huizen, vaak ook onder bijzondere architectuur gebouwd, de tweede laag loopt van de as Berlage – Van Eesterenlaan tot aan het Van Ravesteypad: desmalige premie C-woningen, geschakeld gebouwd maar nog wel met aardige architectonische vondsten. De derde laag loopt vanaf het Van Ravesteypad tot de ringweg: iets eenvoudiger rijtjeshuizen, maar toch allemaal met een eigen tuintje en karakter.

Willem Kromhout (1864 – 1940) was een architect die vooral actief was in Rotterdam. Van hem zijn geen gebouwen in Groningen. Wel was hij de leermeester van de Groninger architect Egbert Reitsma, de ontwerper van het ABN AMRO gebouw op de Grote Markt. De straat maakt deel uit van de route voor de traditionele optocht op koning(s)(inne)dag.

Aan het eind van de straat ligt het Van Ravesteypad met plantsoentje een kleine speelplaats met glijbaan en vreemdgevormde wipkip, die de indruk wekt een soort olifant te zijn.

Parallel aan de Kromhoutstraat ligt de **Wilsstraat**. De bebouwing is hier hetzelfde als in de Kromhoutstraat alleen zijn groene elementen in de gevels hier rood. Jan Wils (1891 – 1972) was de architect van het Olympisch stadion in Amsterdam. Voor Groningen heeft hij een ontwerp voor het paviljoen in het Stadspark gemaakt. Sinds september 2013 heeft de straat een eigen facebookpagina. Na de kruising met de Berlageweg verandert, net als bij de Kromhoutstraat, het uiterlijk van de weg in vrijstaande woningen met schuine daken.

De route gaat verder over de grasstrook langs de oever van de sloot. Dit is echter alleen mogelijk bij droog weer in de zomer. De bodemstructuur geeft namelijk perfect weer hoe de natuurlijke staat van de gronden van de wijk zijn: natte drassige klei, oorspronkelijk vooral gebruikt als zomerweide. Is het terrein onbegaanbaar dan moet er een stukje omgelopen: met de bocht mee naar de Kromhoutstraat, daar het brugje over, de Hunzedijk volgen en dan bij de Evert van Lingebrug naar de Dudoklaan.

De **Dudoklaan** is een kleine laan, die breed is opgezet: een middenberm met taxushaagjes en bomen. De straat is cartografisch de logische verbinding tussen de Van Eesterenlaan en Tonny van Leeuwenlaan die als route herkenbaar is door dezelfde opbouw. De vier boompjes in de middenberm zijn nu van een soort lijsterbes (?), maar worden waarschijnlijk binnenkort vervangen door amberbomen. Aan weerszijden is het genieten van de fraaie vrijstaande huizen onder architectuur waar architecten de mogelijkheden en onmogelijkheden van de kubus hebben geëxploreerd. Willem Dudok (1884 – 1974) was stedenbouwkundige en architect. Het BIM benzinstation aan de Turfsingel in Groningen is door hem ontworpen.

Het laantje komt uit op de kruising **Van Eesterenlaan** en Berlageweg. De Berlageweg kronkelt door de wijk heen. Hij loopt vanaf de Boterdiepbrug om het Middenterrein heen en komt uit bij de rotonde naar de ringweg. In de beleving van het straatbeeld lijkt de rijbaan Boterdiepbrug tot aan het Heerdenpad dezelfde weg te zijn. Om het verschil tussen de Van Eesterenlaan en de Berlageweg zichtbaar te maken is er voor gekozen de straatinrichting te laten verschillen. De Berlageweg heeft een ongescheiden rijbaan met aan weerszijden begroeiing van meidoornblokhaagjes en gekandelaberde haagbeuken daarin. De Van Eesterenlaan heeft een middenberm met daarin amberbomen, taxushaagjes en wat ruig gras. De Van Eesterenlaan heeft qua bebouwing geen eigen karakter. De huisnummers vormen de hoeken van de kruisende straten en de woningen hebben dezelfde architectuur zodat ze op het oog onderdeel uitmaken van die straten. Cornelis van Eesteren (1897 – 1988) was architect en stedenbouwkundige, werkzaam in Amsterdam. Hij leverde in Groningen een ontwerp voor het paviljoen in het Stadspark in 1917, net als Jan Wils. Geen van die ontwerpen werd gekozen, omdat de jury die een prijsvraag had uitgevaardigd over geen van de ingeleverde stukken tevreden was.

Uiteindelijk was het de Groninger architect Mulock Houwer die het huidige paviljoen ontwierp. De kruising Van Eesterenlaan, Dudoklaan, Berlageweg is historische grond. De Hunze was voor zij gebouwd werd een leeg weiland, op één klein boerderijtje na dat ongeveer hier gestaan heeft. Het was de hoeve **Elba** in ouder tijden wel Syssemaheerd geheten. De naam Elba schijnt te komen van het eilandje waar Napoleon in ballingschap verbleef. De boerderij was de opvolger van een nog ouder steenhuis dat er vlakbij stond. Het leven op de boerderij was zwaar en ontbloot van alle moderne gemakken. Het boerderijtje was tot 1965 bewoond, maar had geen stromend water of elektriciteit, noch een fatsoenlijke toegangsweg. Nadat de laatste bewoners, de familie Kolstein, vertrokken waren, vestigde zich een autosloperij op het terrein. In de jaren zeventig werd de toen al bouwvallige boerderij in brand gestoken, door voorlopers van de hangjeugd die zich twintig jaar later slechts enige tientallen meters verder zou gaan ophouden. Tot de bouw van De Hunze restten nog wel de kleine wierde en enige bomen van het erf. Van de boerderij bestaat geen foto, enkel een eenvoudige pentekening. In de planontwikkeling is er voor gekozen om niets van het verleden hierin te bewaren. Heden ten dage staat er nog wel, zo lang als het duurt, een brievenbus, inmiddels van PostNL, waardoor de plek nog steeds een centrale rol speelt in het leven van veel Hunzenaren. Daarnaast is er nog een beetje verscholen tussen de beplanting in de zijgevel van Berlageweg 105 op de hoek een gedenksteen ingemetseld op 6 november 1992 door de toen verse wethouder Willem Smink. Hiermee werd de verdere voortzetting van de bouw van De Hunze gevierd.

De **Berlageweg** is de belangrijkste verkeersader van De Hunze. Langs de gekandelaberde haagbeuken komt hier fiets-, auto-, bus- en tractorverkeer langs. Ten behoeve van de tractoren zijn ook speciale routebordjes opgehangen. De weg is officiële tractorroute geworden toen in 2006 de Ulgersmaweg voor autoverkeer is afgesloten door middel van de knip. Landbouwvoertuigen vanuit Winsum en omstreken rijden sedertdien via de Berlageweg en busbaan bij Karding naar hun bestemmingen op het industrieterrein Ulgersmaweg.

Hendrik Petrus Berlage (1856 – 1934) was architect en stedenbouwkundige. Hij is heel bekend van het beursgebouw in Amsterdam en het jachtslot St. Hubertus bij Otterlo op de Hooge Veluwe. In Groningen werkte hij samen met H. Schut voor het uitbreidingsplan 1928. Dat plan voorzag in een stad van wel 250.000 inwoners, een aantal dat door de komende gemeentelijke herindelingen misschien nog wel mogelijk wordt.

De bebouwing bestaat uit meerlaagse drive-in woningen. Hier ziet de wandelaar een fenomeen dat verder in De Hunze veelvuldig voorkomt. De oorspronkelijke woningen zijn in volume vaak wel erg klein voor moderne woonwensen. Omdat de kaveloppervlakken beperkt zijn, breiden huizenbezitters hun eigendom uit door dakopbouwen. De welstandscommissie is hierin streng: de dakopbouwen moeten passen bij hun omgeving. Om het voortrazende verkeer te beperken en vanwege ruimtegebrek wordt er ook

veelvuldig op de rijbaan geparkeerd. De straat heeft verder één van de weinige kamerverhuurpanden in de wijk. De zogenaamde 15% procentnorm is hier nog niet bereikt.

De Berlageweg slingert zich verder om het Middenterrein heen naar de stadsring. Het is aan eind van dit stukje van de weg goed te zien dat bijna alle straten in De Hunze uitlopen op het groene hart van de wijk.

Excurs: Meeuwen op het Middenterrein

De Hunze & Van Starckenborgh bestaan niet louter uit asfalt en stenen. Her en der in onze wijk is er ook nog wat welkom groen. De Hunze is zelfs gebouwd rondom een blakend grasveld. Zoals in oude tijden middenin het dorp de brink lag, een kleine weide voor het gezamenlijk vee en ontmoetingsplaats voor handel en roddels, ligt er hier het zogenaamde 'Middenterrein', een ontmoetingsplek voor ouders met kinderen en jongeren met scooters. Wie er echter 's ochtends in alle vroegte een ommetje maakt, ontdekt dat de wijk niet alleen door mensen bewoond wordt en dat het middenterrein ook ontmoetingsplek voor een ander soort schepsels is. Vooral bij vochtig weer staat het grasveld vol dansende meeuwen die al trappelend de regenwormen naar bovenhalen en daarbij vrolijk krijsen. Een fascinerend schouwspel. Een paar uur later zijn ze opeens weg en draait nog een enkeling na samen met een paar kauwtjes en een ekster. Hoe zit het eigenlijk met deze wijkbewoners? Wie zijn de meeuwen op het middenterrein?

In de provincie Groningen is de vereniging Avifauna Groningen actief, een vereniging van 400 enthousiaste vogelaars die in Stad en Ommelanden de soorten en aantallen vogels bijhouden. Aan hen legde ik mijn vragen over de meeuwen voor. Snel kreeg ik vriendelijk antwoord van dhr. Klaas van Dijk die mij een kleine inleiding gaf op de meeuw in de stad.

In Groningen komen vier soorten meeuwen het meest voor: stormmeeuw, zilvermeeuw, kokmeeuw en kleine mantelmeeuw, waarvan de kokmeeuw het meeste voorkomt. Die meeuw kenmerkt zich door een donkergeveerde kop, die in de winter echter bijna helemaal wit is. De vogels hebben een bijzonder dag-

nachtpatroon. Ze leven in kolonies. Ze overnachten over het algemeen op open water. Bij de stad is dat voornamelijk bij het Paterwoldsemeer, Hoornsemeer en ook bij de Oostersluis. Bij het ochtendgloren trekken ze in groepjes de stad in. De kokmeeuwen gaan meestal naar de parkvijvers zoals Noorderplantsoen, Hamburgervijver of Floresplein. Zilvermeeuwen houden zich graag op bij de stortplaats. Meeuwen houden wel van een hapje, dus ze komen ook af op vuilnisbakken en voedselresten. Het Middenterrein van De Hunze is waarschijnlijk populair bij een aantal vanwege de wormen. Een drassig grasveld zorgt voor heel wat pieren, die meeuwen zeker wel lusten.

Als de avond weer naderbij komt, verzamelen de vogels zich om terug te keren naar hun slaapplaatsen. Het komt voor dat zij een kleine tussenstop maken, bijvoorbeeld op de Kardingerplas.

Meeuwen zijn trekvogels. Dat betekent dat niet in elk seizoen evenveel meeuwen te zien zijn. Veel van de kokmeeuwen uit Groningen broeden in gebieden bij de Oostzee. In het najaar en de winter zijn ze in de stad. Hoewel ze honderden kilometers trekken, zijn ze binnen de stad heel honkvast. In Groningen zijn enkele duizenden kokmeeuwen, bij een beetje vijver al snel 30 tot 100 exemplaren. Per vijver gaat het steeds om een vast clubje. Van zilvermeeuwen zijn er wat minder: in de stad ongeveer 1000 tot 1500. Zilvermeeuwen zijn ook een stuk groter.

De meeuw laat zich relatief gemakkelijk onderzoeken. Meeuwen zijn bepaald niet schuw. Daardoor kunnen ze geringd worden: aan hun poot wordt een metalen ring bevestigd. Door vogelaars in heel Europa kunnen die ringen worden herkend en kan in kaart worden gebracht waar welke vogels zich ophouden.

De wit-grijze krijsende buurtbewoners die zo nu en dan wat verveeld op een lantaarnpaal zitten, speurend naar een afgedankte boterham, blijken dus meer in hun mars te hebben dan op het eerste oog lijkt. Ze verbinden onze kleine wijk direct met een groot Europees netwerk, dat al lang bestond voor internet uitgevonden moest worden.

Op internet staat echter wel heel wat interessante nadere informatie:

Over Avifauna Groningen:
www.avifaunagroningen.nl

Over meeuwenonderzoek en het ringen van meeuwen:
www.frankmajoor.nl

fysio 4

Noorderhoogebrug
Groningerweg 38
9738 AB Groningen
T 06 33 97 22 11
noorderhoogebrug@fysio4.nl

Mw. J. Kok
Fysiotherapie
Haptotherapie

www.fysio4.nl

6^e Etappe: Berlageweg – Heerdenpad

De route:

De Berlageweg doorlopen tot aan het Middenterrein, dan rechtsaf het van Ravesteinpad op. Dan rechtsaf De Klerkstraat in.

De Klerkstraat helemaal uitlopen, ook het kruispunt met de Van Eesterenlaan over, aan het einde met de bocht links mee. De straat gaat over in de Kramerstraat.

De Kramerstraat helemaal uitlopen, de kruising met de Van Eesterenlaan over tot het Middenterrein, dan rechtsaf het Van Ravesteinpad op, dan rechtsaf de Rietveldlaan in.

De Rietveldlaan helemaal uitlopen, de kruising met de Van Eesterenlaan over. Aan het einde met bocht mee naar links de Wijdeveldstraat in. Dan linksaf de Crouwelstraat in.

De Crouwelstraat helemaal uitlopen, de kruising met de Van Eesterenlaan over, tot aan het middenterrein. Dan rechtsaf het Van Ravesteinpad in, dan weer rechtsaf de Van Loghemstraat in.

De Van Loghemstraat helemaal uitlopen, de kruising met de Van Eesterenlaan over tot aan de T-splitsing met de Wijdeveldstraat.

Omschrijving:

Na een stukje Van Ravesteinpad volgt **De Klerkstraat**. De Klerkstraat kijkt uit op het grote speeltoestel op het Middenterrein die de opvolger is van een wat kleinere voorganger. Niet meer zichtbaar, behalve op luchtfoto's, is de jeu-de-boulesbaan die hier gelegen heeft. In de jaren negentig is deze vrij snel aangelegd, op verzoek van een aantal bewoners, hoewel de wijkraad, het H.O.P. (Hunze Overleg Platform) wat sceptisch was. Jeu-de-boules was een tijdje in de mode. In het zuiden van de stad is in het Hendrik de Vriesplantsoen ook een baan aangelegd. De jeu-de-boulesbaan leidde al vanaf de oplevering een kwijnend bestaan en verdween toen het nieuwe grote speeltoestel werd geplaatst. De laatste keer dat er actief over de baan gerept werd, was in 2014 tijdens het bezoek van de wethouders Paul de Rook en Roeland van der Schaaf, toen een bewoner in de rondvraag vroeg of de baan wellicht nog terug zou komen. Nu de wijk qua bewonerssamenstelling ouder wordt, is er misschien toch weer interesse voor het knikken voor volwassenen.

De De Klerkstraat is een wat smallere woonstraat met aan beide zijden geschakelde woningen die meer dan elders in De Hunze de kubus in zijn oorspronkelijke vorm benaderen. De oneven kant is in donkerrode steen, de even in lichtgrijze opgebouwd. Michel de Klerk (1884 – 1923) was architect en meubelontwerper vooral werkzaam in Amsterdam. Hij is dan ook een van bekende namen van de Amsterdamse school. In Groningen is geen werk van hem. Wel is er in maart 2014 een lezing over hem georganiseerd door Stg. GEINcultuur in de Oude Boteringstraat.

Ongeveer halverwege de straat stond in de 14^e eeuw een zogenaamd steenhuis. In de huidige wereld zijn alle huizen van steen. In de middeleeuwen waren de meeste huizen van hout. Alleen zeer rijken konden zich een huis van kloostermoppen permitteren. Dat ging meestal om rijke boeren, die hoofdelingen werden genoemd. Om hun have en goed te beschermen tegen rondschuimende fielten in roerige tijden, die de middeleeuwen toch vaak waren, diende een stenen gebouw, waaromheen een gracht lag, als kleine vesting. Het steenhuis in De Hunze is wellicht in de 15^e eeuw al in vlammen opgegaan. Op het terrein werd iets verderop een boerderij gebouwd. Van de opgravingen in De Hunze is in 1994 een uitgebreid verslag verschenen van Stg. Monument en Materiaal: *"Oudheden onder De Hunze : archeologisch en historisch onderzoek naar een steenhuis en een boerderij onder een Groninger nieuwbouwwijk"*. In de straat herinnert er niets aan het niet zo heel roemrijk verleden. Na de oversteek met de Van Eesterenlaan verandert ook nu weer het karakter van de straat in een vrije kavelgebied met vrijstaande huizen en schuine daken, die uitkijken op de oevers van het Selwerderdiepje.

Na de bocht begint de **Kramerstraat** met een zelfde soort bebouwing.

Piet Kramer (1881 – 1961) is architect van de Amsterdamse school die vooral bruggen in Amsterdam ontwierp. In Groningen is zover bekend niets direct van zijn hand verschenen. Wel heeft hij in de stad een naamgenoot in de zoon van de bekende Groninger fotograaf J.G. Kramer. Na de kruising met de Van

Eesterenlaan laat de straat geschakelde woningen zien van het zelfde type in een gelig-grijze steen met als bijzonder element een vooruitspringende gevel en een dakbalkon op de garage. De oorspronkelijke planning voorzag in een iets minder dichte bebouwing; daardoor heeft de straat als een van de weinigen in de wijk een aantal subnummers. Het zelfde is trouwens aan de hand in De Klerkstraat, Kromhoutstraat en Wilsstraat.

Na de hoek met het Ravesteynpad ligt de **Rietveldlaan**. Het middenterrein laat hier zien hoe de geest der bewoners en die van de stedenbouwkundige uit elkaar lopen. Op het middenterrein zijn keurige geasfalteerde paden aangelegd die de randen van het terrein omzomen. Hier echter door de lage bosjes heen ligt een karakteristiek voorbeeld van een olifantenpaadje: fietsers gebruiken deze om in zo kort mogelijke afstand het middenterrein naar de Berlageweg te kunnen oversteken.

De Rietveldlaan is een breed opgezette laan. In een eerste planfase zou het een doorgaande weg moeten worden, een functie die later door de Berlageweg is overgenomen. Als echte laan heeft het aan weerszijden bomen. Het gaat om de *Gleditsia Triacanthos* (Sunburst) ofwel de valse Christusdoorn. Deze wat sterkere straatbomen hebben de oorspronkelijk aangeplante sierprunussen vervangen. De kwaliteit van die bomen was erg slecht, bovendien wortelden ze oppervlakkig, waardoor het trottoir her en der onbegaanbaar was.

De geschakelde woningen aan beide zijden zijn weer gebaseerd op de kubus. Aan de even kant staan woningen in witte baksteen met een stevige zuil als

afdak voor de entree, aan de oneven kant kubussen in wit en zwarte steen met een uitspringende garage en geelgeschilderde pergola's, hoewel sommige bewoners een eigen kleurtje hebben gekozen. Alle huizen in De Hunze zijn voorzien van een garage, toch valt op dat het blik veelvuldig op straat is geparkeerd. De reden daarvoor is dat de huizen wel mooi vierkant zijn, maar kelders en zolders missen. De garages zijn allen in gebruik als opslag en washok. Bovendien passen de meeste moderne auto's niet in de smalle garages.

Halverwege dit straatgedeelte na nummer 18 wordt de straat doorsneden door een brandgang. De Hunze en Van Starckenborgh hebben een uitgebreid brandgangenstelsel tot vreugde van menig kind als spannende speelplaats. Oudere jeugd heeft het ook nog wel eens ontdekt op de blinde muren te voorzien van primitieve creatieve graffiti-uitingen. Op het in de muur ingemestelde kabelkastje staat een bijzondere afbeelding van Hamer en Sikkel.

Excurs: Communisme in De Hunze

De Hunze en Van Starckenborgh zijn wijken gebouwd in een tijd van magnetron, tv en computer. Zaken waar uitgebreid kabels voor nodig zijn, die het doorsnee huishouden met zijn hang naar email, pizza en 'Boer zoekt vrouw' verbinden met grote centrales ver weg in het Noorden van de provincie. Zo'n kabel loopt van een kastje bij de voordeur onder de grond naar een volgend kastje ergens op

straat om vanaf daar weer verder te gaan de stad uit. De kastjes op straat heten in het schakelkastenjargon 'buitenopstellingskasten'. Het zijn grijze rvs-dozen met een deurtje dat op slot zit. Erachter bevindt zich een wirwar aan schakelaars en draden.

Hamer en Sikkkel

Wie een wandelingetje door de wijk maakt en een beetje oplet, ontmoet tientallen van dit soort kastjes. Eén van de bijzonderste van de buitenopstellingskasten is gesitueerd in de brandgang tussen de Rietveldlaan en de Crouwelstraat. Het is een kast ingebouwd in een muur. Het bijzondere is dat, in ieder geval sedert 2000, het kastje gesierd wordt door een hamer en sikkkel, het ooit gevreesde symbool van het internationale communisme dat veertig jaar lang in Oost-Europa de scepter zwaaide en hier te lande bekend was uit het soms barre Oost-Groningen. De eenvoudige graffiti is nog nooit verwijderd en heeft inmiddels historische waarde, want de jongste bewoners van onze wijk zullen de symboliek niet direct meer herkennen.

Tallose malen ben ik er langsgelopen, een beetje meewarig glimlachend en telkens weer met de vraag: wat is dit eigenlijk voor een kastje? De orde van de dag ging echter altijd voor, dus een antwoord kwam niet. Met een wandelgids in het kader van 25 jaar De Hunze in de maak moest het er maar eens van komen dit echt te onderzoeken.

Odink & Koenderink

Een kleine studie leert dat het kastje, zoals de meeste kleine grijze kastjes in de wijk, een zogenaamd CAI-kastje is, ofwel een kast ten behoeve van regelingen van radio- en televisiesignalen, de 'kabel' dus. Het kastje is inmiddels eigendom van ZIGGO. ZIGGO is de verantwoordelijke voor het onderhoud en ook de eventuele bekrassingen, bekladdingen en vernielingen. Het onderhoud in het kastje, de kabels, relais, schakelaars wordt meestal weer uitbesteed aan een CAI-monteursbedrijf waarvan er meerdere in Groningen actief zijn.

Het kastje bevat de naam 'Odink & Koenderink'. Kastjes worden namelijk niet door het kabelbedrijf zelf gemaakt, maar gekocht bij firma's die schakelkasten bouwen. Eén van die bedrijven is Odink & Koenderink uit Haaksbergen. Dit bedrijf is gesticht door de in Haaksbergen bekende families Odink en Koenderink in het jaar 1920. Het bedrijf bouwde niet alleen buitenkasten, maar ook meterkasten voor in woningen, alsmede grote industriële installaties voor onder meer de mijnen. Inmiddels is het bedrijf onderdeel van GE, General Electric, het beroemde Amerikaanse bedrijf nog gesticht door Thomas Edison.

Spionage

Zo verbindt een klein onopvallend grijs kastje De Hunze met de hele wereld. Maar vragen blijven: wie schilderde deze hamer en sikkkel en waarom. Is er toch meer aan de hand? Wie aan hamers en sikkels denkt, denkt wellicht ook aan Stasi en KGB en dat blijkt niet zo gek te zijn: in april 2013 werd in Den Haag een CAI-

kast vol met spionage-apparatuur gevonden. Uiteindelijk bleek het kastje van de politie te zijn, maar toch....

Meer over buitenopstellingskasten vindt u op de site van GE: www.gepowercontrols.com/nl

Volgend op de kruising met de Van Eesterenlaan ligt een stukje pronkjuweel van de wijk. In de planfase was een aantal regionale architecten uitgenodigd zich in dit stukje straat uit te leven in bijzondere vrijstaande woningen gebaseerd op de kubus. Van de oorspronkelijke ontwerpen is her en der al wel afgeweken, omdat ze vaak nogal krap bemeten waren. Direct op de hoek staat een rode kolos, de ambtswoning van de huisarts, die zijn praktijk in hetzelfde pand gevestigd aan de Van Eesterenlaan heeft. Een van de laatste verbouwingen is die van Rietveldlaan 37, door bureau MX13, dat ook meegewerkt heeft in de realisatie van Van Starckenborgh.

Na de hoek parallel aan de Hunzedijk ligt de **Wijdeveldstraat**, die net als het Van Ravesteynpad maar één huisnummer kent. Hendrik Wijdeveld (1885 – 1987) was architect en grafisch ontwerper die in verschillende stijlen gewerkt heeft. Van de architect zijn geen gebouwen in Groningen, wel is het boek over zijn leven 'Ontwerp het onmogelijke. De wereld van architect Hendrik Wijdeveld' opgenomen in de collectie van de Rijksuniversiteit van deze stad. Kadasterdata melden over de Wijdeveldstraat: "Wijdeveldstraat 1 is een postadres in de plaats Groningen. Groningen ligt in de provincie Groningen. 9731MX is de postcode van Wijdeveldstraat 1. In deze buurt wonen 3185 mensen. 36% van de huishoudens in de omgeving van Groningen is een gezin met kinderen. 14% van de inwoners is allochtoon."

De volgende straat is de **Crouwelstraat**. Anders dan de Rietveldlaan staan hier geen vrijstaande woningen maar alleen geschakelde kubuswoningen van twee types: het eerste gedeelte van de straat met blauwgeverfde houten elementen en een witachtige steen, de tweede helft een zakelijke vorm met een iets grijzere steen. Joseph Crouwel (1885 – 1962) was een architect van de Amsterdamse school. Hij ontwierp een aantal postkantoren in ons land. Postkantoren waren tot in de jaren tien van de 21^e eeuw semi-openbare gebouwen waar burgers postzaken afhandelden, zoals de bestelling van brieven en pakjes. Deze functie is overgenomen door kleine balies bij sigarenhandelaren, die zo in de moeilijke tijden waarin tabak bijna gecriminaliseerd is, wat proberen bij te verdienen.

Van Joseph Crouwel zijn geen gebouwen in Groningen. Wel is er van architectenbureau Benthem Crouwel de uitbreiding van het provinciehuis aan de St. Jansstraat, waarvan de webstek 'staat in Groningen' droogjes meldt: 'De materiaalkeuze en -behandeling zorgen tegelijkertijd voor aansluiting en contrast.'

Iets voor halverwege is een bijzonderheid in de weg: twee oplegplaten voor putdeksel in de goot. De putten zijn namelijk precies gesitueerd voor inritten. De bewoners hebben na enige correspondentie met de gemeente een

oplegputdeksel gekregen, zodat het uit- en inrijden van de auto niet meer door een diepe kuil hoeft.

Aan het eind van de straat bij het Van Ravesteynpad is er zicht op elektriciteitskastjes en een straatnaambordpaal met een verbodsbod voor grote honden. Aan de paal staat geregeld een aanhangwagen vastgemaakt. Het betreft de aanhangwagen van de glazenwasser die hier actief is en hierin jerrycans zeepsop en ladders opslaat.

De **Van Loghemstraat** heeft drie verschillende bouwtypes. De oneven kant heeft witte gevels met lichtroze geverfd houtbeslag, de even kant geel-grijzige baksteengevels met een blauw geverfde hap in hout eruit voor de ramen en kozijnen. Het zelfde type woning staat iets verderop in de Bakemastraat. Het gedeelte na de kruising met de Van Eesterenlaan heeft dezelfde soort woningen als in het naastgelegen gedeelte van de Crouwelstraat. Johannes Bernardus van Loghem (1881 – 1940) was architect uit de Nieuwe Haagse school, gedeeltes van het Amsterdamse Betondorp zijn door hem ontworpen. In Groningen zijn geen gebouwen van zijn hand, wel is er in Groningen een 'Betonbos' bij het Eemskanaal Noordzijde, maar dat is een totale tegenhanger van de strakke lijnen die Van Loghem nastreefde.

De straat is de logische uitrijroute voor de oostelijke helft van De Hunze. Vanwege het gevreesde doorjakkerend verkeer waren er in de bestrating meedogenloze drempels aangebracht, evenals in de Crouwelstraat. De drempels gaven echter meer overlast dan er verkeershinder is. Ergens in de beginjaren van de 21^e eeuw zijn de drempels daarom weggehaald. Aan het eind van de weg gloort weer het Selwerderdiepje en ruisen de populieren. Het is hier wel uitkijken voor de kruisende fietsers richting Bedum die in praktijk deze route verkiezen boven de op de tekenafel verzonden hoofdroute via de Van Eesterenlaan.

Excurs: de bewonersorganisatie B.H.S.

Al snel na het opleveren van de eerste woningen ontstond onder de bewoners van de wijk 'De Hunze' de behoefte zich te verenigen om hun belangen te behartigen. In 1991 werd daarom het H.O.P. opgericht, het Hunze Overleg Platform. Al snel was het H.O.P. de officiële spreekbuis van de bewoners. In de beginjaren speelden vooral de traagheid waarmee voorzieningen werden aangelegd en dat belofde voorzieningen niet altijd gerealiseerd werden. Er werd vergaderd in de kantine van het voormalige sportpark. Met uitbreiding van de wijk begin 21^e eeuw werd besloten de vereniging breder te maken, ook voor de bewoners van Van Starckenborgh. Het H.O.P. ging in 2003 over in Bewonersorganisatie De Hunze / Van Starckenborgh (B.H.S.) Vergaderlokaal werd de nieuw opgeleverde Hunzeborgh. De problematiek in de wijk was inmiddels wat verschoven naar hondenpoepoverlast en omstreden bouwplannen, het appartementencomplex GrandPré en later 'De Brugwachter'.

De B.H.S. is nog steeds hét contactpunt tussen instanties en bewoners. B.H.S. verzamelt geluiden uit de wijk en neemt daarop actie. Heel belangrijk is vaak al om mensen te laten weten waarom iets gebeurt: communicatie. Daarom geeft B.H.S. het wijkblad 'Wijkblad De Hunze / Van Starckenborgh' uit en onderhoudt een uitgebreide website 'www.dehunzevanstarkenborgh.nl'. B.H.S. ondersteunt graag initiatieven uit de wijk: de grote Koningsdagviering en projecten van Kunst in de Wijk. Voor vragen en opmerkingen staat het bestuur altijd open op: bestuur@dehunzevanstarkenborgh.nl

7^e Etappe: Heerdenpad – Ronde Ringweg

De route:

Linksaf vanuit de Van Loghemstraat langs de paaltjes, met aan de linkerkant het Wessel Gansfortcollege en rechts de tennisbaan. Rechtdoor aanhouden tot de T-splitsing met de Ulgersmaweg. Dan linksaf, langs het brugwachtershuisje. Dan weer direct linksaf over het trottoir langs het drukke fietspad, het Heerdenpad.

Het Heerdenpad volgen tot de eerste afslag links. Daar het Heerdenpad over, het fietsluisje in en direct naar rechts, de Stamstraat.

De Stamstraat blijven volgen tot aan de Van Eesterenlaan.

De Van Eesterenlaan oversteken en rechtdoor, langs het beeld van Peet Verrijn Stuart, achter de huizen tot aan de Berlageweg.

De Berlageweg oversteken; het voetpad, dat nu omhoog loopt naar de grote rotonde rechtdoor blijven volgen.

Omschrijving:

Na de paaltjes die het fietspad afsluiten voor autoverkeer komt de route aan in een wat ouder landschap. De weg heet hier **Heerdenpad** en is een uitstulpsel van het fietspad dat van de Korreweg naar Beijum leidt. Het pad heeft zijn naam in de jaren zeventig gekregen. De straten, of beter doolhoven, in Beijum hebben allen als achtervoegsel de term –heerd, vandaar het Heerdenpad. Aan het Heerdenpad staat het hoofdgebouw van het Wessel Gansfortcollege dat hier eind jaren zeventig is neergezet en in 1980 in gebruik is genomen. Het Wessel Gansfortcollege, ook wel kortweg 'Wessel' is een Christelijke school voor voortgezet onderwijs, opgericht in 1917 als de Christelijke H.B.S. Sinds de mammoetwet omgedoopt in Wessel Gansfortcollege. De school is hier na wat omzwervingen neergestreken. Later kwam er een vestiging in Winsum en ging de voormalig mavo-afdeling naar de onderwijsfabriek de Kluiverboom, die in 2012 door prinses Maxima werd geopend. Wessel Gansfort, wiens handtekening op de gevel prijkt, was een vijftiende eeuwse Groninger theoloog en humanist. Zijn ideeën liepen voor op de latere reformatie. De school trekt ook na openingstijden nogal wat jeugd, tenminste het pleintje voor de school. Dit wordt bezocht door jongeren op brommers gewapend met drinkbare vloeistoffen in blik. Kennelijk kunnen zij geen genoeg van een stimulerende leeromgeving krijgen. In het verleden sneuvelden nog wel eens ruiten aan de straatkant, maar dat probleem is gelukkig verminderd.

Voor de school ligt een klein plantsoentje met eenvoudig gras. Voorheen stond er nog een boom in. Het plantsoentje is verder kleiner gemaakt vanwege het insteken van de vrachtwagen voor kantinebenodigdheden voor de school en de tegenoverliggende tennisclub. Pal aan het Selwerderdiepje klinkt hier gedurig het gepluk van tennisballen op de gravelbanen. Heel bijzonder in het winterseizoen is het enorme springkussen dat over de buitenbaan is gespannen en het mogelijk maakt ook bij frisse temperaturen een balletje te slaan.

Zowel de school als de kantine van de tennisvereniging functioneren als stemlokalen bij de diverse verkiezingen.

Naast de school ligt een kleine zonneweide en staat het **brugwachtershuisje**. Het brugwachtershuisje is gebouwd in dezelfde tijd als het Van Starckenborghkanaal. Bij elke brug stond een huisje van ongeveer hetzelfde type. Het huisje bij de Noordzeebrug is bij het bouwen van de ringweg reeds gesloopt. Bij de Paddepoelbrug en bij Dorkwerd staan de huizen nog wel. De huizen hebben hun functie verloren nu de bruggen automatisch op afstand worden bediend. Het huisje bij de Gerrit Krolbrug is al jaren bedreigd. In 2006 werd het plan gelanceerd om er een 75 meter hoge torenflat te bouwen met daarbij een tapijt van beton. Buurtprotest en een kredietcrisis wisten dit te voorkomen, toch is de toekomst van het huisje erg ongewis. Tegenover het huisje staat sinds enige jaren op dinsdagen en donderdagen de viskraam van Siep's Haringhandel.

Met enige voorzichtigheid moet het Heerdenpad worden overgestoken. Dit is de drukste fietsroute van Groningen met 14000 fietsbewegingen per dag. Het Heerdenpad geldt als gold voor veel fietsers 's avonds als onprettig. Meerdere incidenten hebben hier plaatsgevonden. Om de mogelijkheden voor snoodaards wat in te tomen zijn de bosschages aan de kant van het Wessel Gansfort ingedamd en is er een hekwerk geplaatst.

Parallel aan het Heerdenpad, gescheiden door lage struikbegroeiing, die helaas ook wel als afvalbak gebruikt wordt, ligt de **Stamstraat**. Mart Stam (1899-1986) was de verbreider van het zogenaamde functionalisme. Hij was onder meer in dienst bij Granpré Molière en ontwierp vanuit zijn communistische sympathieën hele steden voor de Sovjetunie. Zijn beroemdste ontwerp is de buisstoel zonder poten. De invloed van Mart Stam op Groningen liep vooral via zijn vrouw Lotte Stam-Beese, wiens medewerker Hans Eysbroek in 1956 naar Groningen vertrok om daar de in Rotterdam reeds toegepaste 'stempel'techniek te verbreiden: woningtypes in een straat steeds in dezelfde combinatie herhalen. De straat is één van de kleinste van de wijk met naast de kubusvorm opvallende halfronde erkers.

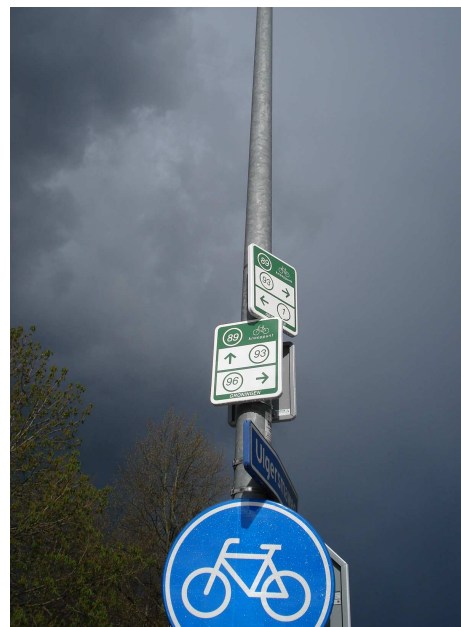
Aan het eind van de weg staat in de groenstrook een kunstwerk dat wel de 'doorgesneden cupcake', of 'Mickey Mouse heeft het moeilijk' wordt genoemd. Het is het werk 'Beschaving, bescherming, cultuur, ontmanteling' van Peet Verrijn Stuart, uit 1989 gemaakt voor een installatie in Breda en sinds 1992 aan het Heerdenpad.

Ongeveer aan de andere kant van het Heerdenpad werd in juni 1988 op het grasveldje het officiële startsein gegeven van de aanleg van De Hunze, door het slaan van een eerste paal en het heffen van het glas in daartoe gehuurde feesttenten.

Langs het hondenuitlaatveld komt de route aan bij de soms drukke toevoersader van De Hunze. Heerdenpad en Berlageweg kruisen elkaar hier, wat soms gevaarlijke situaties oplevert, ondanks het stopgebod voor automobielen. De Berlageweg is niet meer de kalme woonstraat van even verderop, maar een brede asfaltstroom die zich in een kolkende rotonde naar Ring en Beijum verliest. Deze rotonde is aangelegd in 2013 vanuit het project de Ringweg ongelijkvloers te maken. Daarvoor moest in de spits soms wat lang voor een stoplicht worden gewacht, waarbij slechts de reclameposter op het elektriciteitskastje enig vermaak bood.

FIETSCENTRUM BUS
Fietsreparatie Service Groningen
Korreweg 157
9714 AJ Groningen
Tel: 050 5771554
www.fietscentrumbus.nl

Gevestigd in een hoekpand in een bebouwingsblok uit de jaren '30 ligt Fietscentrum Bus aan de Korreweg. De Korreweg is de fietsverkeerader van De Hunze / Van Starckenborgh naar de binnenstad toe. De Korreweg is al sedert het jaar 800 de belangrijkste landweg van de stad naar het Noorden. Een goede fietsenmaker aan zo'n weg is dan onontbeerlijk.

Excurs: Stadsdeelcoördinatie (SDC) Noorddijk

De Hunze en Van Starckenborgh in 1870

De gemeente Groningen, of wel Stad, is in haar bijna duizendjarig bestaan gegroeid van een bescheiden veste op een uitloper van de Hondsrug tot de metropool van Noord-Nederland waar nu al meer dan 200.000 mensen wonen. Zo'n grote stad besturen, regelen en onderhouden is geen sinecure. Daarom is er voor gekozen om de gemeente op te delen in vijf stadsdelen: Binnenstad, Oude Wijken, Noordwest/Hoogkerk en Noorddijk. De Hunze / Van Starckenborgh valt onder het stadsdeel Noorddijk.

Noorddijk was in de middeleeuwen tot de nieuwe tijd een gehucht met een kerkje, de Stefanuskerk, ten noordoosten van de stad. In de 19^e eeuw werd het de naamgever van de gemeente Noorddijk. In de 20^e eeuw groeide de stad zo dat op 1.1.1968 de gemeente Noorddijk gedwongen moest fuseren met Groningen. Op het voormalig grondgebied van de gemeente verrezen de wijken Lewenborg, Beijum, Ulgersamborg, Drielanden, Zilvermeer, De Hunze en tot slot Van Starckenborgh. De oude gemeente leeft tot nu nog wel door in de naam van het stadsdeel. Sinds de nieuwe wijkindeling van 1.1.2014 wordt echter in de communicatie gesproken van het Stadsdeel Oost.

In het stadsdeel gebeurt van alles qua onderhoud, beheer, verkeer, groen en grijs. Al die zaken moeten geregeld en gecoördineerd worden en dat doet het stadsdeelteam: de stadsdeelcoördinator en de stadsdeelsecretaris. Zij zijn de contactpersonen van de gemeente in de wijk. Zij houden zich bezig met leefbaarheid, veiligheid, wijkontwikkeling maar ook bewonersbetrokkenheid. Het doel van het SDC is samen met bewoners en organisaties zoals MJD, politie en zorginstellingen, werken aan wijken, buurten en straten, waar het prettig toeven is. De Hunze & Van Starckenborgh zijn daarin zeker niet slecht bedeed.

Meest tastbaar in de wijk is de invloed van SDC in het wijkgebouw De Hunzeborgh dat op voorspraak van toenmalig stadsdeelcoördinator Wim Klein is gerealiseerd. Maar ook dit gidsje is ruim ondersteund door SDC. De huidige stadsdeelcoördinator is Ruud van Erp, die zelf ook woonachtig is het in stadsdeel. Hij wordt bijgestaan door de stadsdeelsecretaris Irma Zijlstra.

Meer over SDC vindt u op:

<http://gemeente.groningen.nl/bsd/mijn-wijk/stadsdeel-noorddijk>

8^e Etappe: Rotonde Ringweg – Boekenlaan

Dirty Minds in de winter. Foto: Marcel Imthorn

De route:

Net voor de rotonde het voetpad linksaf in. Dan direct rechtsaf het voetpad langs de ringweg in. Dit voetpad met de bocht naar links mee blijven volgen langs de meidoornhagen en ander groen voor ongeveer 400 meter tot aan de fietstunnel naar Beijum. Bij de fietstunnel linksaf, het fietspad tussen de twee sloten, de Beijumerweg, volgen tot aan de kruising met de Granpré Molièreweg. Dan linksaf de Granpré Molièreweg in en direct weer links, langs de andere kant van de sloot de Greinerstraat in.

De Greinerstraat uitlopen. Dan rechtsaf de Buystraat in. Dan weer direct rechts, de Bijvoetstraat in.

De Bijvoetstraat uitlopen tot de kruising, dan linksaf de Granpré Molièreweg in. De Granpré Molièreweg uitlopen tot het Middenterrein dan linksaf de Berlageweg in. De Berlageweg rechtdoor links aanhoudend de Boekenlaan in met de groenstrook aan de rechterhand.

Omschrijving:

Tussen de Ringweg en de bebouwing is een groene zone aangelegd, die als geluidswal dient, met een smal verhard wandelpad. Vanaf het talud van het viaduct komt de wandelaar eerst oog in oog met de grootste graffiti-uiting in de wijk op het flinke transformatorhuisje aan de Bakemastraat toepasselijk **'Dirty Minds'** geheten. Het pad voert langs klassieke meidoornhagen, die eens per jaar wat ruw gesnoeid worden. Aan ondergroei is er heel wat spannends te zien. Het is wel even opletten met eventuele hondendrollen. In 2014 is de zone geheel opgeknapt en veranderd vanwege de ombouw met van de Oostelijke Ringweg. Langs de zone is een hekwerk met zwart plastic neergezet. Dit hekwerk is bedoeld als bescherming voor de fauna. Kleine zoogdieren hebben meestal geen idee van het gevaar van het modern autoverkeer. Voor de kleine zoogdieren zijn onder bij de rotonde in de Berlageweg bij het viaduct duikers aangebracht. Zodat zijn kunnen oversteken van de ene groenzone naar de andere. Het floragedeelte is verrijkt met nieuwe aanplant. In het kadertje de lijst met heesters en bomen.

STRUIKEN:

Cornus mas
Coryllus avellana
Crataegus laevigata
Crataegus x macrparca var. Macrocarpa
Euonymus europaeus
Ligustrum vulgare
Malus sylvestris
Prunus avium
Prunus spinosa
Rhamnus frangula
Rosa dumalis
Rosa rubiginosa
Rosa tomentosa
Viburnum opulus

BOMEN:

Ulmus x hollandica 'New Horizon'
Tilia europaea 'Pallida'
Platanus x acerifolia
Alnus glutinosa
Quercus cerris
Metasequoia glyptostroboides

Het smalle pad eindigt in een bocht bij de **fietstunnel** onder de ringweg naar Beijum. Deze fietstunnel is voorzien van muurschilderingen uit ongeveer 1992, door een Beijumer kunstenaar. Het stellen hoogtepunten uit het Beatlesrepertoire voor. Dezelfde schilder heeft ook de Poezenkop tussen Beijum en Kardinge op het pad langs de Ringweg geschilderd. In het verleden werden de Beatles nogal vaak beklad (misschien door fans van de Rolling Stones?), in de laatste jaren blijven ze wat meer van onbedoelde leuzen schoon.

De Beijumerweg loopt hier als een dijkje tussen twee sloten. De strakgetrokken situatie lijkt op een hedendaagse planning, maar dezelfde weg lag er op dezelfde manier al in de Middeleeuwen: dit is de Beijumer Zuidwending, de grens tussen Gorecht en Husingo, ook in de oudste tijden was het een dijkje tussen twee sloten in. De sloot verdwijnt in een duiker bij de Granpré Moliëreweg, aan de andere kant ligt het tweede gedeelte van de

Greinerstraat, een woonblok in de vorm van een lange rechthoek, die architectonisch een heel ander gezicht laat zien dan de andere helft, en wel wat heeft van een ouderwetse kade.

Om de hoek ligt een woonerfachtige omgeving: de **Buysstraat**. De naam is bijzonder omdat het een alternatieve spelling is van de naam van de architect naar wie het straatje vernoemd is, namelijk Jan Willem Eduard Buijs (1889 – 1961). Buijs was architect vooral actief in het westen van het land waar hij in zijn bouwwerken Nieuwe Zakelijkheid met de vormen van De Stijl combineerde. Beroemdst van hem is het gebouw van de Arbeiderspers te Amsterdam. In Groningen is geen werk, zover bekend, van zijn tekenafel. De huizen in de straat uit 1992, zijn geschakeld in blokken met een gepleisterde benedenverdieping en een bovenverdieping met baksteengevel. Om de hoek ligt het tweede gedeelte van de Bijvoetstraat, bescheiden woningen uit 1991/1992, soms te bescheiden in oorsprong, getuige de vele dakopbouwen. Anders dan in de meeste straten kan er niet op eigen erf geparkeerd worden. Opmerkelijk in de architectuur is de verspringende gevel in het blok die steeds de helft van een pand overlapt.

Na een stukje Granpré Moliëreweg leidt de weg naar het uitzicht over het Middenterrein en wacht daar de bushalte van **lijn 65**. De Hunze wordt door het openbaar vervoer ontsloten door de buslijn die van het Hoofdstation naar Zoutkamp rijdt in een uursdienst. In het weekend is de frequentie lager. In De Hunze volgt de lijn de Berlageweg en heeft er drie stopplaatsen (Bakemastraat, Granpré Moliëreweg, Van Eesterenlaan). De lijn wordt tegenwoordig bediend door Qbuzz, daarvoor Arriva en daarvoor GADO. In ieder geval sedert 1985 heeft de lijn het nummer 65. Sinds het prille begin van De Hunze is de bus een vertrouwd beeld in de wijk.

P raktijk (voor)
S teun (bij)
S toornissen (in)
S likken
S tem
S praak
T aal
!

Klaas Schipperlaan 8, 9731 KD Groningen
Tel.: 050-8517516
E-mail: miewic@home.nl
www.logopedie-hunzevanstarkenborgh.nl

Excurs: Lijn 65

De weg terug naar zee ontspringt in de wijk
genoemd naar de rivier zonder verleden,
volgebouwd weiland, binnen de dijk,
met wachten tot de bus komt aangereden.

Hij stopt maar kort. Het instappen moet snel.
Er is een tijdstabel. De klokken bevelen:
ga zitten. De deuren sluiten zich fel.
Een plaats bij het raam. Men hoeft niet te delen.

Van geen patat en radio gaat de blik
naar de N361. Na de stoplichten
begint een ander land, waarom een strik
asfalt is gelegd met daarin vergezichten.

Een groen vlak tot aan het eind van de lucht,
een ontzaglijke hemel boven kleine dingen:
molens, torens, wierden, dorpen, gehucht,
de banden rijden, waar de klompen gingen,

langs 't Witte Hoes. De koffie is bijna klaar,
Sauwerd, Wetsinge, Winsum, dwars door Maarhuizen
Mensingeweer, Eenrum, Wehe, Leens naar
Ulrum, een wereld van gras, sloten en sluizen,

eindigend bij de haven van Zoutkamp.
Een uur verandering. Het meer drinkt de stromen.
Uitstappen. De bus hijgt in zijn dieseldamp,
na heen bereid voor weer vanwaar gekomen.

De **Boekenlaan** is eigenlijk een plein in plaats van een laan. Aan de even kant staat een woningblok dat vergelijkbaar is in architectuur met de Buyslaan, aan de overzijde een blok in wit-grijze stenen met tussen voordeur en raam een donker accent. Het zelfde type staat iets verderop ook aan de Maaskantlaan. Tussen de blokken in ligt een plein met parkeerhaventjes en een plantsoen. De bomen zijn van het merk 'Prunus Pandora'.

Albert Boeken (1891-1951) naar wie de laan vernoemd is, is één van de minst bekende architecten van het lijstje bouwmeesters in de wijk. Boeken was architect in Amsterdam. Het enige grotere bekende werk dat hij tekende was de Apollohal in de hoofdstad. Zijn invloed op de architectuur was voornamelijk zijn prominente plaats in de discussie over bouwen en bouwkunst in de eerste helft van de twintigste eeuw. Hij was de leermeester van Van Loghem. De connectie tussen Albert Boeken en Groningen is losjes aanwezig: de Apollohal, nu baskettempel, was oorspronkelijk gebouwd als grote hal voor exposities en tennis en tennis is de favoriete sport in De Hunze / Van Starckenborgh.

9^e Etappe: Boekenlaan – Bakemastraat

De route:

Aan het eind van de groenstrook rechts met de bocht mee, de Boekenlaan langs de andere kant van de groenstrook weer uitlopen tot aan het Middenterrein.

Dan linksaf de Berlageweg in, vervolgens de eerste weg links de Van der Vlugtstraat in.

De Van der Vlugtstraat uitlopen tot de T-splitsing, dan rechts de Van Tijenstraat in. Dan de eerste rechts, de Maaskantlaan in.

De Maaskantlaan uitlopen tot het Middenterrein, dan linksaf de Berlageweg in. Daarna de eerste weg links de Van den Broekstraat in.

De Van den Broekstraat uitlopen tot de T-splitsing, dan rechtsaf de Van Tijenstraat in. Dan rechtsaf de Bakemastraat in.

Omschrijving:

In het plantsoentje in de Boekenlaan is een grotere parkeerhaven aangelegd met daarbij een elektriciteitskastje. Dit is de vaste standplaats van **Roelofs Smulpaleis**, de rijdende patatbakker. Dinsdag tot en met vrijdag staat de wagen hier vanaf 16:30 tot 19:30 uur om de Hunzenaren van een goede portie friet met eierbal te voorzien of de gehaktbal van maar liefst 300 gram. Roelof is de opvolger van Peter die de patatwagen jaren geleden in de wijk introduceerde. Aanvankelijk vreesden buurtbewoners wat overlast, maar inmiddels is het kot niet meer weg te denken en bovendien nog de enige nering in de wijk.

De Boekenlaan komt net als de meeste straten uit op het Middenterrein, min of meer de brink van De Hunze. Tot 10 juni 2014 was dit grasveld omzoomd door paardekastanjes. Door een nare ziekte moesten ze helaas allemaal gekapt worden en zijn vervangen door een afwisseling van soorten. De Berlageweg toont hier weer een ander karakter dan in het eerder doorlopen gedeelte. De haagbeuken die van het eerste gedeelte van de weg een eenheid maken, ontbreken hier.

Om de hoek ligt de **Van der Vlugtstraat** (gebouwd vanaf 1990), eigenlijk een soort steegje en een woonerfje met patio-woningen en is daarmee de tweelingzus van de Van den Broekstraat. In dit gedeelte van De Hunze (vanaf halverwege de straat) is de bestrating niet asfalt, maar klinkers. Tot voor enige jaren was het gebied officieel woonerf, wat op een bepaald moment voor de bewoners tot een verrassing leidde toen een ijverige parkeerambtenaar boetes uitdeelde voor auto's die niet op parkeervakken waren geparkeerd, zoals in woonerven verplicht is. Sinds het begin van de 21^e eeuw is de hele wijk 30 kilometer zone geworden en verviel de noodzaak van een woonerf.

Leendert Cornelis van der Vlugt (1894 – 1936) was een Rotterdamse architect, die mee heeft ontworpen aan de telefooncel en het Feijenoordstadion. In Groningen heeft hij samen met J.B. Wiebenga het gebouw van de M.T.S. getekend (in 1922), nu bekend als het zogenaamde Wiebengacomplex aan de Petrus Driessenstraat.

Dwars op de Van der Vlugtstraat, parallel aan de ringweg ligt de **Van Tijenstraat**, een straat zonder stoep in klinkers met een middengoot. De woningen, tweelaags, doen bungalowachtig aan. De woningen staan aan één zijde van de weg. Willem van Tijen (1894 – 1974) was de architect van de eerste galerijflat in Nederland, woonachtig in Rotterdam en werkte samen met Van der Vlugt en Van den Broek. Grootschalige projecten in de Maasstad kwamen van zijn tekentafel. In Groningen heeft hij onder meer mee ontworpen aan het Heijmanshuis aan de Kochstraat (1958). Dinsdag 17 november 2009 was de Van Tijenstraat in het nieuws toen de politie er een ontsnapte gevangene, die zijn wettelijk onderkomen in de penitentiaire inrichting te Veenhuizen had, inrekende.

Centraal in dit stukje wijk ligt de **Maaskantlaan**. Op de kaart is het duidelijk een verlengde van de Rietveldlaan. In een eerdere planning van de buurt, zou de Maaskantlaan / Rietveldlaan een doorgaande weg worden.

Huig Aart Maaskant (1907-1977) was een Rotterdamse architect die onder meer met Van Tijen heeft samengewerkt. Bekendst van zijn bureau is wel de Euromast. In Groningen staat van diens tekentafel (ook weer samen met Van Tijen) een indertijd (1955) hooggeprezen bedrijfspand aan Oosterhamrikkade Z.z. 5 – 9. De Maaskantlaan wordt gesierd door straatbomen: de Hollandse linde.

De Maaskantlaan loopt uit op het Middenterrein en heeft uitzicht op een fors transformatorhuisje opgezet in grindbetonnen platen, die sedert enige jaren door de gemeente als reclamezuil verhuurd wordt. Een zelfde soort transformatorhuisje staat aan de Granpré Molièreweg (nabij de Merkelbachstraat) en een derde aan de Van Eesterenlaan, maar die twee zijn wat meer verscholen in het struweel, terwijl dit huisje prominent aanwezig is. Het huisje, hoe lelijk het ogenschijnlijk ook is, kan toch inspireren.

Excurs: Hoe klinkt De Hunze?

Als je schrijft over wandelen, lijkt een tocht voornamelijk te bestaan uit dingen zien. Wie op zijn wandeling een gids meeneemt, op papier of van vlees en bloed, ontdekt dat er achter de ogen ook nog verhalen en wetenswaardigheden zijn. Echt wandelen betekent een sensatie van maar liefst vijf zintuigen: het is altijd verstandig goed te *kijken* waar je loopt, maar ondertussen *voel* je het asfalt onder je zolen, *ruik* je de bloesems van de bomen gepaard met uitlaatgassen, *proef* je het verfrissende pepermintje dat energie geeft voor nog een kilometer en je *hoort* van alles.

Een auto trekt op, een brommer raast voorbij, twee fietsers kwebbelen op hun tocht van school naar huis, een hond blaft, een kat miauwt, een merel zingt, een meeuw krijs, een deur slaat, een kettingzaag huilt, een stofzuiger loeit, een man rochelt, de krantenbezorger neuriet. Alles heeft zijn geluid en alles een beetje door elkaar, maar gelukkig niet allemaal even hard.

Hoe klinkt een woonwijk eigenlijk? Is dat het samenspel van de geluiden van alledag of heeft het samenspel van stenen en vormen zijn eigen harmonie?

'De Nieuwe Wijk'

Iemand die dit voor nieuwbouwwijken als De Hunze heeft onderzocht en nog steeds onderzoekt is de kunstenaar-muzikant Marcel Imthorn. Marcel Imthorn (Utrecht, 1983) kwam op achtjarige leeftijd, in 1991, in de toen net opgeleverde Hunze te wonen. De Hunze stond in de beginjaren bekend als zeer kinderrijke buurt. Marcel woonde en speelde hier net als alle kinderen zonder uitzonderlijk veel interesse te tonen in zijn woonomgeving. Voor het kind lijkt de wereld waarin hij opgroeit een gegeven te zijn.

Dat werd voor Marcel anders tijdens zijn jaren aan kunstacademie Minerva (2006 -2010). Na een opleiding aan het grafisch lyceum en kort werkzaam te zijn geweest als grafisch ontwerper, ging hij zich verdiepen als autonoom beeldend kunstenaar. Aanvankelijk lag zijn interesse bij het uitheemse en het verre verleden, tot een kleine tip van een docent om het meer te zoeken in het hier en nu hem op het inzicht bracht dat de wijk waar hij opgegroeid was, vergeleken met wat er verder in de wereld gebouwd wordt, heel bijzonder is. De Hollandse nieuwbouwwijk is uniek in de wereld voor zijn doordachte planmatigheid waarin alles samenhangt: gebouwen, openbare ruimte, groenvoorzieningen.

Het thema 'De Nieuwe Wijk' is sindsdien een leidraad in Marcells werk. Zijn afstudeerproject probeerde middels installatie, foto en muziek de sensatie die zo'n nieuwe wijk op de beschouwer maakt te vatten. Na de academie legde Marcel zich meer toe op muziek. Hij trachtte composities te bouwen, liedjes, die opgebouwd zijn zoals stedenbouwers ons land plannen. Een project dat daaruit voortvloeide was het popduo 'Earth Control' dat een zo Nederlands mogelijk geluid nastreefde. Dat zijn niet molentjes, klompen en grachten, maar de wereld waar Nederlanders nu opgroeien en wonen: het rijtjeshuis in de nieuwbouwwijk.

Elektriciteitshuisje

In 2012 startte Marcel een onderzoek naar het elektriciteitshuisje op het Middenterrein. Al langere tijd was hij gefascineerd hoe dit bouwwerk

contrasteert met zijn omgeving: een groen biljartlaken met architectenboompjes, straten met witte vierkanten gevels. Het huisje opgetrokken uit grindbeton met een donkerbruine daklijst en reclameposters aan zijn wanden lijkt er niet in te passen. Met een recorder maakte hij geluidsopnamen bij het huisje in een statisch moment. Vijf soorten ruis vielen hem op: de wind, de ringweg, fietsers, autobanden op de weg en het gezoem van de transformators in het huisje. Deze vijf soorten ruis moesten omgezet worden in muziek. De originele geluiden bleken zich daar na vergeefse pogingen niet voor te lenen. Een bredere interpretatie leverde meer succes op: naast het geruis, speelt in de beleving, de kubusvorm, de ruimte er om heen, de huizen en het veld een grote rol om dat specifieke moment van opname te vangen. Het resultaat zijn twee composities van elk zes en een halve minuut.

Toen Marcel het geluid had gevangen, volgde een serie tekeningen van de omgeving: het bushokje, bus 65 die voorbijrijdt en een zelfportret van de kunstenaar fietsend door de straat. Daarmee sloot hij dit project af.

Zoals kunstenaars vaker hebben met hun onderwerp, als een gevoel van hevige verliefdheid dat plots overwaait, gold dit voor Marcel in zijn fascinatie voor het elektriciteitshuisje. Zijn interesse ging na deze voorstudie uit naar een groter geheel, niet alleen De Hunze, maar de Nederlandse forensenwijk in het algemeen. De opbouw, de ecologie en symbiose van de bewoners van geplande architectuur van na 1920 in Nederland is vaak nog onontgonnen terrein. Als kunstenaar wil Marcel de uniciteit en gewooneheid van de nieuwbouwwijk een eigen culturele plaats geven. De meesmuilende gevoelens van schaamte vanwege vermeende kneuterigheid probeert hij om te buigen in acceptatie: hier liggen de wortels van de meeste Nederlanders van na 1945. Momenteel probeert hij dat te doen in een verdergaand muziekproject 'De Stad' waarin hij in tekst en keuze voor elektronische geluiden de ziel van de nieuwbouw wil benaderen.

Meer van Marcel Imthorn op: www.marcelimthorn.nl

De transformatorhuiscomposities vindt u op: marcelimthorn.nl/AB

De volgende straat is de **Van den Broekstraat**, een kopie in architectuur van de Van der Vlugtstraat. Jo van den Broek (1898-1978) was eveneens een Rotterdamse architect die met Jaap Bakema een architectenbureau begon. Het bekendste project van hen is 'Het Dorp' van de tv-actie van Mies Bouwman. Juist door de hoeveelheid kleine bouwprojecten wist Van den Broek een grote stempel op de aanblik van naoorlogs Rotterdam te drukken. In Groningen was hij van belang voor W.A.J. Vanstiphout die in 2005 een dissertatie schreef waarmee hij aan de RuG de doctorstitel verwierf ('*Maak een stad; Rotterdam en de architectuur van J.H. van den Broek*') Het bureau van Van den Broek en Bakema bestaat nog altijd. (www.broekbakema.nl) Van het bureau is onder meer de te bouwen 'Energy Academy' op het Zernikerterrein. De straat komt uit op het tweede stuk van de Van Tijenstraat die hier een ander type woningen heeft dan de andere kant van de Maaskantlaan.

De laatste, of de eerste straat van De Hunze is de **Bakemastraat**. In bouwstijl is de oneven kant het verlengde van de Van Loghemstraat, de andere zijde verbindt het Rotterdamse architectenbuurtje met elkaar. Jacob Berend Bakema (1914 – 1981) was een zoon van Groningen, hij werkte samen met Stam, Maaskant, Van Tijen, Van Eesteren en vooral ook met Van den Broek waarmee hij samen een architectenbureau stichtte. Zijn bekendste bouwontwerp is dat van de centrale bibliotheek van Rotterdam. In de straat schijnt de metalband Agharta gevestigd te zijn geweest in begin jaren negentig. Muziek van hen is nog te beluisteren op Youtube: *Agharta – Forgotten prophecies* (let op de alternatieve spelling van 'prophecies')

10^e Etappe: Bakemastraat – Gerrit Krolbrug

De route:

De Bakemastraat uitlopen tot het Middenterrein, dan linksaf de Berlageweg in tot aan de kruising met het fietspad.

Op de kruising eerst linksaf richting de rotonde en direct rechts het fietspad, de Pop Dijkemaweg, volgen.

De Pop Dijkemaweg ongeveer 150 meter doorlopen tot het smalle geasfalteerde pad. Dat rechtsaf inslaan.

Dit pad, achter de voetbalkooi en paarden langs, volgen tot de T-splitsing in de bosschages. Daar het pad rechtsaf inslaan. Dan direct het pad links inslaan.

Dit pad langs de mountainboardbaan blijven volgen, met de bocht naar rechts mee tot het fietspad het Heerdenpad. Het fietspad linksaf volgen richting de Gerrit Krolbrug tot aan het fietsknooppunt.

Dit is het einde van de route.

Omschrijving:

Sedert 1 januari 2014 is de stad Groningen verdeeld in wijken en buurten. De voormalige 'wijk' De Hunze – Van Starckenborgh is onderverdeeld in drie buurten. Deze drie buurten maken deel uit van de wijk Noordoost. De buurten zijn: Van Starckenborgh, De Hunze en Hunzeboord. De wandeling begon in Van Starckenborgh, ging verder door De Hunze en komt nu aan in **Hunzeboord**. Eigenlijk is dat geen echte buurt, maar een groengebied dat deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van de stad. Het gebied van Kardinging waar recreatie en groen samenkomen, loopt in deze buurt langs het oude industrieterrein van de Ulgersmaweg in een punt toe bij de Gerrit Krolbrug. De buurt wordt in publicaties van gemeentewege ook wel eens 'Hunzepark' genoemd.

De **Pop Dijkemaweg** is genoemd naar Pop Dijkema uit Oosterhoogebrug die bij de bevrijding in 1945 lijf en leden waagde om bij de sluis Van Starckenborghkanaal/Eemskanaal/Damsterdiep voor de Canadezen de bruggen neer te laten zodat ze konden oprukken richting Delfzijl. Pop werd daarbij geraakt in zijn arm en verloor het gehoor aan één zijde. In 1959 overleed hij aan een beroerte. De Pop Dijkemaweg heette voorheen Hoogeweg. Aan de linkerhand zijn openbare tennisvelden, rechts grazen kalm wat paardjes.

Het **smalle naamloze pad** dat vanaf de Pop Dijkemaweg gaat, leidt onder pruimenbomen en andere opslag, langs het grote hondenuitlaatveld en de voetbalkooi, een aangewezen hangplek voor oudere jeugd aan wie de wodkaflles en andere dranken niet onbekend zijn. De kooi en abri zijn gebouwd als hangplek voor meiden, maar heeft als zodanig nooit gefunctioneerd. De bosschages die hier liggen heten ook wel het 'Hunzebos'. Gezien de geringe omvang van de groenvoorziening is die naam nooit echt ingeburgerd.

Achter de struiken bevindt zich een glooiend veld, dat in de jaren tachtig van de twintigste eeuw is aangelegd als fietscrossbaan. Fietscross was in die tijd een geliefde sport, die echter als alles de weg der vergetelheid moest belopen. In de 21^e eeuw functioneerde de plek als hondenuitlaatveld en hangplek. In 2013 is de locatie door het stadsdeel ter beschikking gesteld voor de mountainboardsport.

Aan het eind van het pad is aan de linkerkant verscholen in het groen ook nog een zogenaamde half pipe voor de voorlopers van het mountainboarden, het skateboarden. Het pad buigt zich om de bomen langs de sloot naar het Heerdenpad toe, waar de laatste meters van de route worden gelopen onder het lover van kastanjabomen.

Elke weg leidt tot slot naar huis en ook hier eindigt de route terug naar af, maar wel dertien kilometer een ervaring rijker: zo leven mensen hier in Nederland in de 21^e eeuw. Met een kleine dertien kilometer zijn de zolen nog lang niet versleten. In De Hunze is daarom ook al sinds enige jaren een informele wandelclub, want wandelen is gezond, gezellig en leerzaam.

Excurs: Wandelen in De Hunze

Wandelen is goed voor de mens. De mensheid doet het al sinds haar prille ontstaan in de savannes van Oost-Afrika. De wandellust van onze voorouders zorgde ervoor dat tweevoeters zich uiteindelijk overal te wereld hebben genesteld. Sinds 1988 ook hier in De Hunze en Van Starckenborgh. Het wandelen gaat altijd door. Sedert de 19e eeuw is het wandelen om het wandelen populair, ook al heeft het, net als de kleding, zijn eigen modes. In de romantiek was het de zwervende student, in het fin de siècle de statige promenade, in de eerste helft van de twintigste eeuw gedrilde wandelclubs met vaandels en liederen, in latere jaren massawandelingen in vorm van vierdaagses, bezinningen in vorm van tochten naar Santiago de Compostela en heden een uiting van gezond en bewust en herontdekking van de eigen woonomgeving.

Sedert ongeveer 2008 heeft De Hunze een eigen wandelclub die op dinsdagen vanaf De Hunzeborgh en dik uur rondtrekt door de buurt of net uit de buurt. De tochten worden losjes georganiseerd door Liesbeth Visser. Op dinsdag 29 april 2014 liep ik eens mee om te kijken hoe zo'n wandeling er aan toe gaat. Om klokke twee in de middag had een zevental wandelaars zich gegroepeerd voor het buurtcentrum en daarbij ook nog een viervoeter, die vast deel uitmaakt van het reisgenootschap. De groepsgrootte varieert van zes tot ongeveer tien zielen.

Na een kort fotomoment werd het vertreksignaal gegeven. In een aangename pas liep de stoet over het Hunzedijkje richting Gerrit Krolbrug.

De samenstelling van de club is divers, qua leeftijd echter wel in de goede helft. Dat is begrijpelijk, want indien werkzaam met kleine kinderen blijft er vaak niet veel tijd over. Jonge mensen zijn echter zeker niet uitgesloten, maar van harte welkom! De wandelclub is helemaal informeel. Er is geen lidmaatschap of contributie, enkel is nodig je telefonisch aan te melden bij Liesbeth en je doet mee, geheel en al gratis.

Vanaf de Gerrit Krolbrug ging de reis verder langs de Ulgersmaweg en de Hunzeboord bij het mountainboardpark.

Het weer was aangenaam warm, heerlijk om buiten te toeven. De dinsdagwandelingen trekken zich echter niets aan van het weer. Winter, zomer, herfst, lente: er wordt eigenlijk altijd gelopen: koud, warm, sneeuw, wind: buiten heeft zoveel te bieden. Een voorbehoud is er alleen bij extreme regenval, maar dat komt gelukkig niet vaak voor. De wandelaars vertelden me over een memorabele tocht door de Oosterparkwijk waar net de zondvloed leek te zijn losgebroken. Die wandeling werd voortijdig gestaakt.

Vanaf de Hunzeboord werd rechtsaf de Pop Dijkemaweg ingeslagen, en direct weer links het Meedenpad de ringweg over, dan linksaf de Huizingermaar (busbaan), die overgestoken en over het Meedenpad weer verder.

De wandelclub bestaat niet enkel uit Hunzenaren en Van Starckenborghers. De wandelaars komen uit heel Noorddijk, waarvan zeker drie uit Lewenborg. Een ieder met schoenen en wandellust is gewoon ongedwongen welkom.

Op de viersprong onder aan de zogenaamde skiheuvel sloeg de wandeling nu rechtsaf de Garsthuizermaar in, langs de Pitch'n put-baan, over het parkeerterrein van Kardinge verder langs de Kardingerplas, de Parkallee.

De wandelingen starten bij de Hunzeborgh, maar er wordt zeker niet alleen in De Hunze gewandeld. Vaak wordt er een uitstapje buiten de wijk genomen. De West-Indische buurt, De Hoogte en de Plantsoenbuurt zijn al eens bezocht en ook de Oosterparkwijk. Wandelen is het eerste doel, maar het is soms ook leuk een stukje cultuur op te snuiven. In de Oosterparkwijk is een mooie wandeling langs de architectuur en beeldende kunst opgezet, met uitleg van een gids, blijkt de soms grauwe stad toch verborgen parels te hebben.

Aan het eind van plas ging de groep linksaf het vlonderpad langs Zilvermeer over. Een schitterend uitzicht over de plas met de watervogels en als extra attractie stond het fluitekruid in bloei. De vlonders liggen ongelijk dus het is wel oppassen geblazen. Bij vochtig weer kunnen de vlonders nogal glad zijn. Het

pad komt uit op het Koerspad, de fietsader tussen Beijum en Lewenborg. Even tijd voor een verfrissend snoepje en voor de hond een duik in het water.

Bij de kruising wandelden we verder linksaf langs het speelveld en het plukbos.

Cultuur heeft zijn charme, maar natuur, zoals hier op Kardinge ook. Door toeval en afspraak kan er zomaar een wandelaar bij zijn die van alles weet te vertellen over de ins en outs van de flora en fauna op een steenworp van je eigen huis.

De route ging met het voetpad rechtdoor mee om bij de busbaan vanzelf linksaf te buigen over het nieuwe grindpad langs busbaan en ringweg.

Het grindpad eindigde bij de rotonde Beijum-Zuid aan de Beijumse kant. Voorzichtig werd er overgestoken en de heuvel van het viaduct genomen, om bij de rotonde aan de Hunzekant aan te komen.

De wandelingen gaan soms ad hoc. Er is wel een idee van de route, maar die kan naar believen worden aangepast.

Na een stukje Heerdenpad werd besloten het Van Ravesteynpad in te gaan, om eens de huizen van de Rietveldlaan te bekijken. Van natuur naar steen in slechts luttele minuten.

Met de Hunzeborgh weer in zicht eindigde voor deze dinsdag de tocht, de voeten moe en de geesten voldaan, met een uur en een kwartier buiten achter de rug.

Over een week weer de volgende tocht en iedereen is van harte welkom!

Na het wandelen

Een goed stuk lopen maakt de leden los en het hoofd fris voor nieuwe ideeën.

Na een stevige wandeling groeit gewoonlijk een gezonde trek in een versnapering dan wel een voedzame maaltijd. U kunt dan goed terecht aan de overkant van het Van Starckenborghkanaal bij **PLUS Gils** Oosterhamriklaan 263 in de West-Indische buurt, één van de beste supermarkten van Groningen met een fraai aanbod aan vers en houdbaar.

Route: Vanaf het startpunt Gerrit Krolbrug oversteken de Korreweg in, tweede weg rechts afslaan de Oosterhamriklaan in. De laan uitlopen tot de deur van de winkel.

U kunt het ook wat grootser aanpakken door na afloop van de wandeling een borrel te beleggen bij congrescentrum **Het Kasteel**, Melkweg 1 in de Schildersbuurt. (www.hetkasteel.com)

Route: Vanaf het startpunt Gerrit Krolburg oversteken, Korreweg helemaal volgen, het Noorderplantsoen door, Plantsoenbrug over en dan op de hoek Westersingel, Verl. Visserstraat vindt u Het Kasteel.

Wandelen geldt als gezond, maar kan ook fysiek inspannend zijn. Als er krampen en pijnen ontstaan die er niet horen te zijn, is een afspraak met een fysiotherapeut nooit verkeerd. U kunt dan terecht bij **Fysio 4** in Noorderhoogebrug, Groningerweg 38 (www.fysio4.nl)

Route: Vanaf het startpunt: door de Knip de Ulgersmaweg in met de bocht Beijumerweg, linksaf Boterdiepbrug oversteken, het kruispunt met Winsumerweg weg over, voor het viaduct rechtsaf de Groningerweg in.

Om toch in de medische hoek te blijven. De Hunze/Van Starckenborgh is een toonbeeld van de zegeningen van vooruitgang. Dat geldt ook op het gebied van klachten die in een ver verleden onoplosbaar en als een zwaar juk op schouders drukten. Tegenwoordig kan aan heel veel wat gedaan worden. Al het lezen in deze gids kan niet zonder stem, slikken, spraak en taal. Voor velen heel gewoon, voor andere minder. In Van Starckenborgh vindt u daarom

Logopedie Praktijk Wicherlink, Klaas Schipperlaan 8
(www.logopedie-hunzevanstarkenborgh.nl)

Route: Vanaf het startpunt: door de Knip de Ulgersmaweg in, eerste weg rechts Klaas Schipperlaan, meteen linksaf het doodlopende stukje in.

Het enige nadeel van wandelen is misschien dat je niet heel ver komt. De mens is zo inventief dat hij daarvoor prachtige hulpmiddelen gevonden heeft om voorbij het alledaagse te gaan.

Wie de stad Groningen buiten De Hunze ontdekken wil, kan eigenlijk niet buiten een rijwiel. Een rijke keuze aan stalen rossen en de mogelijkheid om ze om te lappen vindt u bij **Fietscentrum Bus** aan de Korreweg 127 (www.fietscentrumbus.nl)

Route: Vanaf het startpunt, de Gerrit Krolbrug over, de Korreweg volgen. Op de hoek met de vierde straat links, de Diephuisstraat ziet u de winkel waarvoor een keur aan fietsen staat opgesteld.

Om de stad heen liggen de schitterende ommelanden. Weidse gebieden waar het altijd waait, maar goed bereikbaar met de automobiel. Een betrouwbare wagen en onderhoud daarvan kunt u vinden bij garage **Ceulen & Ko*** aan de Bovenstreek 19 (www.ceulenenko.nl)

Route: vanaf het startpunt het Heerdenpad volgen, dan rechtsaf Pop Dijkemaweg in, dan linksaf het Meedenpad in, dan weer rechts de Bovenstreek.

U kunt bijvoorbeeld eens een ritje maken naar Veenhuizen (Dr.) om daar een bezoek te brengen aan de Kunst*Kolonie*Veenhuizen (www.kunst-kolonie-veenhuizen.com)

Er ligt echter ook nog een wereld buiten Nederland: hoge bergen, tropische stranden, oerwouden en woestijnen. Daarnaar toegaan op de bonnefooi is niet aan te raden. Daarvoor kunt u het best eerst goed advies vragen. Dat kan bij **The Travel Club van Tonny van Moorsel – de Graaf** aan de Wolddijk 118 (www.thetravelclub.nl/tonnyvanmoorsel)

Route: vanaf het startpunt, door de Knip heen, Ulgersmaweg in, volgen met de bocht mee Beijumerweg, linksaf de Boterdiepbrug over, Winsumerweg oversteken, Groningerweg volgen onder het viaduct door, dan rechtsaf de Wolddijk in.

De verste reis die mensen kunnen maken is echter in de geest. De fantasie brengt de luisteraar zonder problemen van de Hemel naar de Hel of van de Noordpool naar de Evenaar, ofwel een goed verhaal. Janke Sinnema neemt u moeiteloos mee met haar verhalen, zie ter inspiratie: www.jankesinnema.nl

Tot slot dan volgt, hopelijk, altijd weer thuis en daar is het fijn om wat beleefd en gezien is vast te leggen voor jezelf en het nageslacht. Want wie schrijft, die blijft. Door papier, druk en inkt bent u nu in staat deze letters te lezen. Dat was niet mogelijk geweest zonder een bedrijf dat alles van printen en kopiëren weet: **'t Hartje** aan de Korreweg 38. (www.thartje.nl)

Route: vanaf het startpunt de Gerrit Krolbrug over, de Korreweg in en blijven volgen. U vindt 't Hartje aan uw rechterhand ongeveer tegenover winkelcentrum Beren.

Op de voorzijde van deze wandelgids prijken twee verdwaalde jongelingen. Een gezonde Hollandse knul met blond piekhaar en zijn petdragende kameraad. Het duo staat er niet zomaar, het zijn namelijk de meest prominente wijkbewoners van De Hunze en Van Starckenborgh: Harrie Hunze en Steven Stark.

Harrie Hunze in 1999

In december 1999 trad striptekenaar Hans Huisjes toe aan de redactie van het Wijkblad De Hunze. Het leek hem toen leuk om een column in stripvorm te maken over gebeurtenissen in de wijk. Zo zag Harrie - doopnaam Harro - Hunze het levenslicht. Harrie is 17 jaar en zit op de HAVO van het Hunzecollege. Een paar jaar later kreeg hij een vaste kameraad Steven Stark, ook 17 en leerling van het VWO.

Steven woont in een stadsvilla in Van Starckenborgh aan de ecologische zone bij het Selwerderdiepje.

De avonturen van de beide heren beperken zich meestal tot het hangen op de speeltoestellen op het middenterrein, bij de voetbalkooi aan het Heerdenpad of op de heuvel bij de Hunzeborgh. Ze rijden wat op hun brommer, plagen het kleine broertje en verdiepen zich in hun smartphones.

Hans Huisjes ontdekte al snel dat voor een columnist De Hunze en Van Starckenborgh een hopeloze wijk is: er gebeurt gewoon veel te weinig. Gelukkig past dat helemaal bij de levensfase van de twee jongens. Het puberaal vervelen damp uit de plaatjes op. Desalniettemin houden Harrie en Steven het al vijftien jaar vol: elke aflevering van het Wijkblad De Hunze / Van Starckenborgh, zes keer per jaar zijn ze van de partij en geven ze hun commentaar op de wereld en de wijk in het bijzonder.

De Hunze/Van Starckenborgh is daarmee waarschijnlijk de enige wijk in Groningen, misschien wel in Nederland, met eigen striphelden.

Steven Stark voert het hoogste woord

Hans Huisjes noemt zichzelf plaatjesmaker. Hij maakt nog veel meer strips: kapitein Bob, Zuster Zorgdrager, Conny & Tine en illustreert van alles. Meer en mooier kunt u zien op: www.hanshuisjes.nl

Wandellied

Wie weet er nog waar de reis begon,
door velden, bossen, dorp en stad
en stap voor stap naar de horizon
die voorgaat in het eindeloze pad?

En wie komt er ooit ergens aan?
Achter elke berg is opnieuw een dal,
de voeten mogen duizend mijlen gaan,
de vogels zingen toch als overal,

want de hemel kijkt op de wereld neer,
bezieet haar zielen ijverig op zoek
naar rust, geluk en hoop om telkens weer
te dwalen in een ongesproken vloek.

De weg leidt door jaren en nergens heen,
misschien nog naar een al vergeten lot,
zijn zwervers trekken voort, maar niet alleen:
wie lang genoeg loopt, wandelt met

het DE HUNZE & VAN STARKENBORGH pad

een wandelroute door een Groninger stadswijk

In juni 1988 werd, op een weiland tussen het Van Starckenborghkanaal en de Ringweg in, de eerste paal geslagen voor wat de woonwijk De Hunze moest worden. In vijfentwintig jaar groeide die eerste paal uit tot een levende buurt met meer dan veertig straten, bijna 1300 huizen en 3500 inwoners met allemaal hun eigen gezicht, verhaal en bijzonderheden.

De Hunze & Van Starckenborgh gelden als een rustige woonbuurt in de luwte van de bruisende stad. Toch gebeurt ook in deze wijk van alles, misschien niet uitbundig, maar verborgen achter de geïsoleerde gevels.

Deze gids neemt u mee over de 13 kilometer aan bestrating die De Hunze & Van Starckenborgh verbindt. Een reis door architectuur, geschiedenis en natuur, de wereld waar mensen wonen.

